

ПОЛИТИКИ

Немачка 5.80 DEM, Швајцарска 5.00 CHF, Аустрија
40.00 ATS, Шведска 28.00 SEK, Македонија 65.00 DEN,
Словенија 250 SIT, Русија 3.50 USD, Хрватска 12.00
HRK, БиХ 2.00 KM, Грчка 750 GRD, 2.00 ЦГ DEM

ISSN 0032-339-x

9 770032 339010

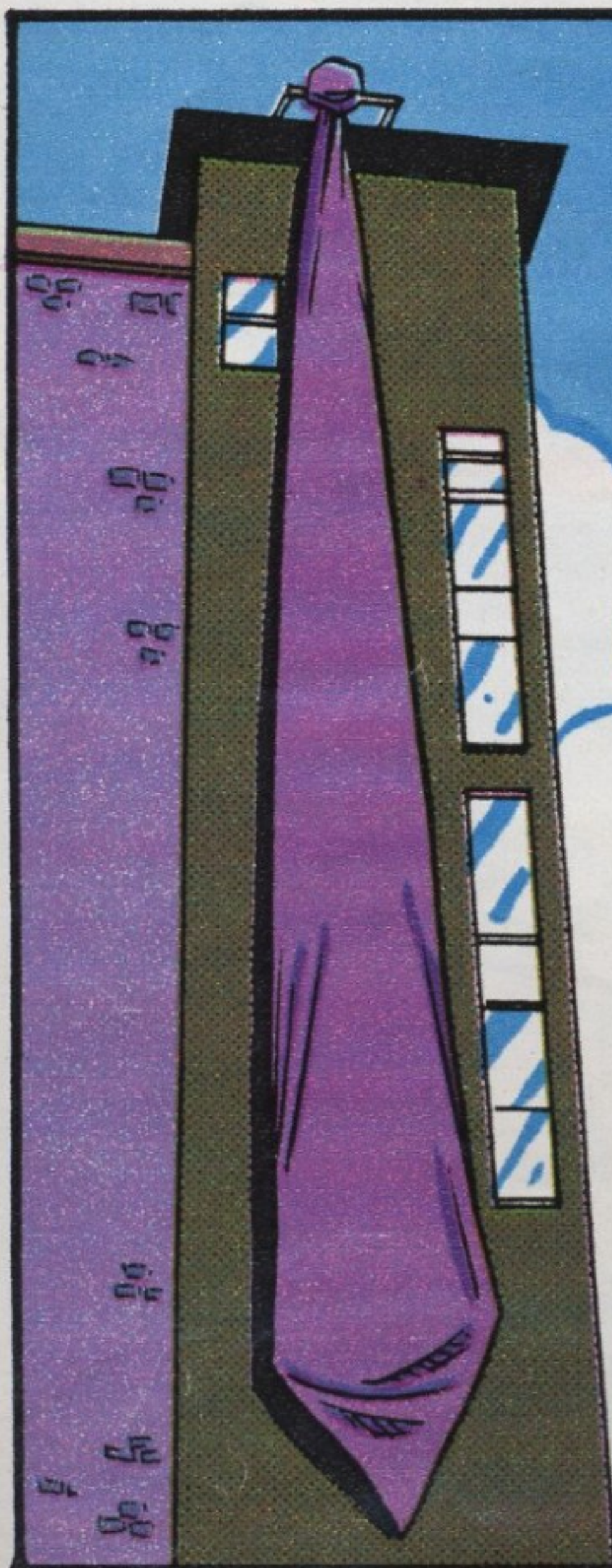
ЗАБАВНИК

13. 7. 2001. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXIII • ЦЕНА 40 ДИНАРА • БРОЈ 2579

За све од 7 до 107

368.000 КИЛОМЕТАРА
ПРЕТРЧАО ЈЕ
1954. ГОДИНЕ
ПРЕЛАЗЕКИ
ДНЕВНО,
ШЕСТ ДАНА
У НЕДЕЉИ,
ПО 16
КИЛОМЕТАРА
ДЕРИЛ
БИРДАЛ
ИЗ
САНТА РОСЕ,
КАЛИ-
ФОРНИЈА.

КРВЈАТУ ДУГАЧКУ
67 МЕТАРА
НАПРЯВИЛИ СУ СТА-
НОВНИЦИ БОМБАЈА
У ИНДИЈИ 1994.
ГОДИНЕ.

МИС И МИСТЕР
БЛАТА

БИРАЈУ СЕ СВАКЕ ГОДИНЕ У
ВЕСТЛЕНДУ, МИЧИГЕН, НА
ПРОСЛАВИ ДАНА БЛАТА.

ЈЕСТЕ

ли већ чули да...

- кикирики припада махунастим биљкама исто као грашак и пасуљ■
- као што људи музу краве, тако мрави музу биљне ваши. Да им „хранитељица“ не би одшетала на други лист за време му-же, ови инсекти око ње са-граде „шталу“ од блата■
- медведи се плаше па-са црне боје■
- назив „црвенокошци“ Индијанци су добили због црвене боје којом су маза-ли лице и тело сваки пут кад би ишли у рат, а не због боје коже■
- туне у просеку живе око 15 година и за то време препливају око два милио-

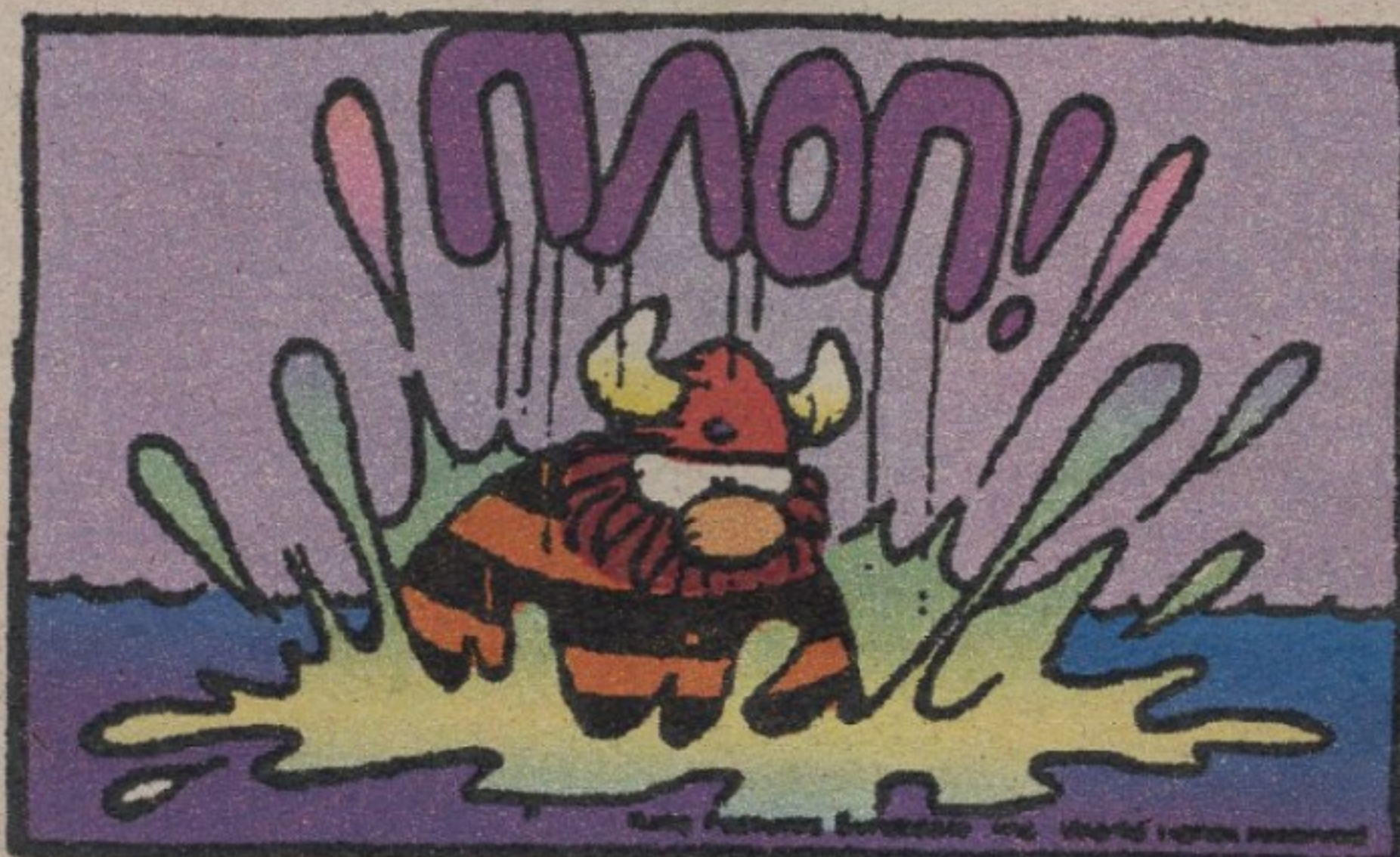
- на километара крећући се непрекидно брзином од 15 километара на сат■
- пацови могу да „нању-ше“ рендгенско зрачење и са велике удаљености■
- ној има тако снажне ноге да једним ударцем мо-же да сломи човечју■
- у Италији постоје бол-нице у којима се пацијенти-ма за време операције под локалном анестезијом при-казују филмови■
- само две кашике Nes-quiка у шољи топлог или хладног млека задовоља-вају дневне потребе детета са витаминима и минерали-ма■

●●● жирафе има-ју три пута виши крвни притисак него људи, јер крв мора да прође дугачак пут кроз врат да би напојила мозак ове животиње■

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

Приче су се с почетка преносиле полушпатом кријући у себи неверицу, слутњу и наду. Уз то, и црква је упорно тврдила да руски цар Петар III није убијен него је, покушавајући да избегне властољубљу жене Катарине, измислио своју смрт и склонио се на сигурно, још 1762. године. Повест је брзо, из прве руке, доспела и до Црне Горе, и то понајвише захваљујући старешини манастира Подмаине близу Будве. Он, Јосиф Вукићевић, био је одан човек митрополита Василија с којим је био и у Русији, када је владика тамо

лажући властиту главу, да су у непознатом познали Петра Трећег кога су видјели када је владао и када је био збачен у Петрограду. Чак су 25. септембра пред капијама млетачке Будве прочитали његов проглас којим се наговештава нова доба.

Наредба Катарине Велике

Вест о доласку руског цара брзо је стигла у Црну Гору. Све се ускомешало. Главари и народ Црне Горе, без имало сумње, примили су је с одушевљењем. Одмах је, 30. септембра - како у свом

раду пише Глигор Станојевић - сазван збор главара у Ђеклићима и с поклицима „живио цар“ Шћепан Мали је прихваћен као руски цар. А онда је, 17. октобра, на општем црногорском збору на Цетињу, најмасовнијем скупу те врсте у 18. веку, потврђена одлука из Ђеклића. Митрополит Сава, стар и слаб владар, морао је да се повинује одлуци огромне већине Црногораца.

Незнанац је успео оно што никоме у Црној Гори пре њега није: брзо је успостављен племенски мир уз опште одушевљење да ће „москов-

поверен саветнику руског посланства у Бечу Георгију Мерку с упутствима да ради шта зна „да би самозванац на овај или онај начин био протјеран, не само из Црне Горе, но и да му онемогући на овај или онај начин да наставља или обнавља ма гдје било своју горопадну улогу“.

Отров, по закону

Мерк није извршио налог јер му Млечани нису дозволили да из Котора, где је и иначе без њиховог одобрења допутовао, оде у црногорска брда, код Шћепана Малог.

Да су Млечани знали прави разлог жеље Георгија Мерка да се нађе са Шћепаном Малом, вероватно би му оберучке помогли. Јер, и

ТРИ СИЛЕ ПРОТИВ ШЋЕПАНА МАЛОГ

УБИТЕ САМОЗ

и умро. Уосталом, он је и вратио Василијеву заоставштину у Црну Гору.

Од њега и његове сабраће те неких месних главара и кренула је прича да је неугледни травар који је нашао уточиште у подмаинском манастиру заправо сам Петар III. Уз то, и сведочење руског пуковника Бубића допринело је да све постане уверљиво.

„По лицу се види да су га биле невоље и сада изгледа да његово здравље није у најбољем реду. Пути је бијеле која прелази у маслинасту. Ра-ста је средњег. Прсти на руци су дуги и добро сложени. Чуперци по турском су дуги и смеђе боје. Брци су црни. Пун је разборитости и јаког духа. . . Ко год био, његово лице је слично Петру III, по којном руском цару. . .“

Био је крај августа 1767. године кад је и сам незнанац, дотад углавном знан као вешт травар, почео да убеђује околину - и себе, ваљда - да је он главом руски цар. Потом су се угледни Теодосије Мркојевић и Марко Тановић, тек пристигли из Русије, заклели „за-

четири

И Русија, и Венеција, и Турска - свака из својих разлога - упорно су покушавале да дођу главе човеку непознатог порекла који је успео да завлада Црном Гором, царски. . .

ски цар“ донети и толико ишчекивану слободу и бољи живот. У име тога, веровао је народ, пострадао је и Јосиф Вукићевић, највећи поборник Шћепана Малог. Њега су Млеци, уплашени због све чешћих и жешћих буна православног живља по Боки, ухватили и осудили на смрт вешањем, три дана не дозвољавајући да се његово тело скине с омче. . .

Вест да је убијени руски цар Петар III „оживео“ брзо је стигла и до двора Катарине II и изазвала праву узбуну. Предузето је све да се у земљи не сазна за појаву убијеног цара, посебно што је у самој Русији у народу било раширено уверење да је цар жив. Царица Катарица послала је писмо свим европским пограничним губернаторима и заповедила им да пажљиво мотре „на дошљаке из оних народа који су слични Црногорцима и живе у њиховој близини. . . и оне који су најсумњивији одмах у хапс. . . а последије хапшења слати их овамо. . .“

Ни то није било довољно, па је Катарица II, не без бојазни, одлучила да учини све да се „тај самозванац укло-ни из Црне Горе“. Задатак је

ПОДРУЖНИ
ЗАБАВНИК

13. 7. 2001.

они су на све начине покушавали да дођу главе самозванцу чије је присуство на њиховој територији подбуживало народ, па су им чак три општине у граничном појасу са Црном Гором (Маине, Побори и Браићи) потпуно отказале послушност. За њих је Шћепан Мали постао државни непријатељ број један и 26. септембра 1767. године Инквизиторски суд осудио га је на смрт тровањем, уобичајеним начином ослобађања од непријатеља сваке врсте.

Отров је лако и брзо стигао у Котор и на десетине млетачких ухода размилело се по Маинама и суседним местима. До Шћепана Малог није се, међутим, могло тек тако пробити и то из најмање

два разлога. Прво, било је то племенско друштво у ком је свако знао свакога и свака страна особа посебно је била под присмотром. Друго, кућа у којој је становао лажни цар изузетно добро је чувана, а и он је био обазрив: ни од кога није узимао јело и пиће сем од двојице највернијих људи, Вука Маркова и Марка Тановића, а неретко је и сам кувао, увек окружен јаком стражом.

Узалудни су били покушаји млетачког генералног провидура у Котору Аугустина Ренијера да нађе личност која ће успети да задобије поверење њиховог државног непријатеља број један и да му се довољно приближи. Прво је покушао преко једног видара који је ра-

није лечио Шћепана Малог, потом је упутио извесног православног свештеника из Грчке и на крају је нашао неку жену. Опиљивих резултата није било ни кад су Млечани атентатору понудили награду у злату и уточиште на својој територији за годину дана.

У међувремену се Ђорђе Кадиф из Макарске, коме је у први мах и поверено убиство Шћепана Малог, уз помоћ доушника, лукаво досетио да задатак препусти човеку познатом као непријатељу Венеције и одлучио се за чувеног хајдука Станишу Сочивицу. Он ће се, веровао је, лакше

приблизити новом владару Црне Горе јер су га, поред осталог, и Млечани осудили на смрт. Пошто је хајдук то одбио, понуда Кадифа стигла је Станишином брату Илији. И овог пута без одговора, па је и сам млетачки повереник на крају одустао.

Године су пролазиле а одлука Инквизиторског суда Венеције остала је само мртво слово на папиру. Млечани су потом покушали да преко својих веза убеди Шћепана Малог да напусти подручје које су они сма-

ВАНЦА!

трали својим, у замену за лагодан живот негде другде. Узалуд.

Тајанствени Грк Станко

Покушаје Русије и Венеције које су, свака из својих разлога, покушале да дођу главе Шћепану Малом наставила је трећа велика сила тог времена - Турска. Наиме, појавом самозванца дотадашњи послушни поданици Порте почели су да одбијају плаћање харача, чак и оног симболичног. Уз то, Шћепанова гарда - увек четрдесетак наоружаних Црногораца - неретко је пресретала турске харачлије и отимала им оно што су они сматрали да им припада.

Турци су се, онда, одлучили да ствар узму у своје

ки кругови, успети да добар део балканских народа дигне на буну и тако веже извешан број турских трупа далеко од фронта. Чак га је и руски изасланик Долгоруков, претходно стигавши на Цетиње да га раскринка као варалицу и успевши и да га ухапси, именовао за руског официра кога Црногорци морају беспоговорно да слушају. . .

Штошта се у међувремену међу велесилама променило, а Шћепан Мали је и даље господарио Црном Гором, где је неуобичајено дуго владао мир и међу племенима. Чинило се да ће то потрајати бар колико биологија буде милостива према самозванцу крхког здравља. Тако, међутим, нису

МАЛИ ЗАПИС

Кратки енциклопедијски запис под одредницом Шћепан Мали бележи:

„... авануриста, лажни руски цар Петар III, који се наметнуо Црногорцима за владара 1767-1773. Успео да измири племена и уведе суд, започео градњу путева и попис становништва и његове имовине. Стварајући тиме услове за јачање централне власти, изазвао реакцију Русије, Турске и Млетачке Републике, један њихов агент убио га је 1773. године. Народна традиција и архивски материјал о Шћепану Малом послужили су Петру II Петровићу Његошу као подлога за песничко дело Лажни цар Шћепан Мали, написано 1847, издато у Трсту 1850. - штампано у Загребу, у штампарији браће Жупана. . .“

Велимир Веља Стојановић снимио је 1955. играни филм „Лажни цар“, а двадесетак година касније то је учинио и Вељко Булајић под насловом „Човек кога треба убити“. . .

руке, па су опремили војску (више извора тврди око сто хиљада људи) која ће са свих страна напасти Црну Гору. Била је 1768. година, а султан је, припремајући дотада највећи ратни поход на ову земљу, тврдио да тражи само Шћепанову главу и да то није рат против народа. Турску силу нису умилостивила ни обећања самог Шћепана Малог на покорност и на бесмисао сукоба који ће стајати толико крви и једну и другу страну.

Турци нису одустали од свог наума и, палећи и убијајући све пред собом, ушли у Црну Гору. У међувремену, човек кога је требало убити нестао је нетрагом, па су многи поверовали да је негде убијен или тајно одведен у заточеништво. Појавио се седам дана након што су Турци повукли своје трупе сакупљајући их за нови рат против Русије.

Сад је Шћепан Мали био потребан Русији, макар се називао и Петром III. Он ће, веровали су руски политич-

мислили Турци, односно скадарски паша који је био најнепосредније везан за збивања у Црној Гори.

И, године 1773, двадесет другог октобра, тужна вест је одзвонила Црном Гором. Црногорци су остали без свог цара! Један Грк, Шћепанов слуга кога су звали Станко, заклао је на спавању њега неповерљивог. Време релативног мира је, по свој прилици, Шћепана Малог уљуљкало и начинило га мање опрезним.

Једини црногорски цар, макар и лажни, сахрањен је у цркви Св. Николе у Брчелима (Црмница), а Црногорци су му у знак поштовања подигли „гробницу од земље високу четири стопе, прекривену црвеном свилом, а изнад ње су стално гореле свијеће“.

Што би рекао народни мудрац, ничија није до зоре горела. Данас, по речима монаха Глигорија, чувара цркве Св. Николе, овде нема никаквог обележја о месту где су посмртни остаци Шћепана Малог ■

Петар Милатовић

„ЗАБАВНИКОВ“ ИСТОРИЈСКИ ЗАБАВНИК

НИШТА НИЈЕ БЕСПЛАТНО

Папа Лав X, син Лоренца Величанственог, био је познат као покровитељ уметника и писаца, али и расипник јер је буквално испразнио државну благајну Ватикана. За првих осам година на челу Католичке цркве он је потрошио 4,5 милиона дуката, што је за оно време била нечувено велика свота која се у ватиканску благајну сливала десет година пре него што је Лав X и постао папа. Да би напунио опустошене ватиканске трезоре, Лав X је био принуђен да распише понуду за 1.353 нова „радна места“ за која су заинтересовани морали добро да плате. Поред тога, он је именовао 31 новог кардинала и сви су они такође платили за своја висока црквена звања ■

„Јапанци су пронашли начин за добијање и употребу суве воде“,

СУВА ВОДА

пише у једном часопису из 1916. године. Њихов највећи термални извор Јутома избацује на површину воду богату гвожђем, а неко се досетио да се у тај врео извор убацују велики комади памучних тканина и остављају довољно дуго да упију минералне соли. Кад се тканине прекрију слојем црвенкасте боје, ваде се из воде и суше. Од њих се потом израђују завоји, веш, појасеви... Ти термални одевни предмети имају, изгледа, необичну лековиту особину. Они који су их испробали тврде да је довољно имати их на себи 12 сати. Резултат је исти као кад би неко целу сезону провео у бањи ■

НИКО КАО ЈА!

Владар Светог римског царства Карло VI (1685-1740) имао је о свом положају и важности веома високо мишљење које је задржао до краја живота. Пред саму смрт оштро је пребацио својим дворанима и сродницима, међу њима и својој кћери и наследници Марији Терезији, што га више не поштују довољно јер су око његове самртничке постеле поставили прекратке и претанке свеће које никако не одговарају човеку његове величине и положаја.

Иначе, сујетни Карло VI је ушао и у историју нашег народа због своја два рата против Турака, које је водио с променљивом срећом. Први се завршио закључењем Пожаревачког мира 1718. године, и њиме је Аустрија добила Србију северно од Западне Мораве и северне делове Босне и Банат, а други Београдским миром 1739. године којим је изгубио раније добијена подручја и градове Шабац и Београд ■

Илустровао Брана Јовановић

ПОДНАСНИК
ЗАБАВНИК

ДИРИГУЈЕ ИГРАЧ УГАКАМА

Ко да остане равнодушан кад Барт Симпсон узвикне: „Ај, карамба!” или „Изеш ми гађе!”? Између а и ш има можда још понешто што о породици крушколиких антијунака нисте знали

Они су помало прљави, помало ружни и помало зли. И много млађи од љупких ликова из Дизнијевог друштва. Рођени пре осамнаест година из пера Американца Мета Гронинга, Симпсонови су, упркос свом недоличном понашању и грубостима, успели да освоје широку публику, и младе и старе, од 7 до 107 година. Груба сатира америчког друштва најпре је забезекнула, а онда и заголицала саме Американце. Остали део света злурадо ужива у овим америчким филмским антихеројима. Недавно је Гвидо Микелоне написао књигу „Симпсонови, једна породица од А до З” и потрудио се да открије разлоге њихове популарности. Ево неких сазнања.

АНТИХЕРОЈИ

Коначно су америчку публику освојили „антихероји“ који чак и псују!

БАРТ

Најстарије дете у породици Симпсонових: Бартово име на језику Индијанаца, староседелца Америке, значи „игра у гаћама“.

ВУДРОУ

Непостојећа личност будући да ју је Барт измислио како би се осветио својој учитељици која му је одузела јо-јо. Дечак је, заправо, правећи се да је одрастао заводник, написао учитељици писмо у којем, између осталог, каже: „Зовем се Вудроу. Волим да се држим за руке и да вечерам уз светлост свећа. Ах, да не заборавим, мрзим јо-јо.“

ГЕНИЈАЛКА

Овај надимак скоро увек се тиче Лисе, старије од две кћерке Симпсонових. Ипак, у епизоди „Лисина ривалка“ њу са овог пиједестала гура нова ученица у разреду Алисон Тејлор.

ДО ЂАВОЛА

То је једина ружна реч која понекад излети из уста Марц Симпсон, Хомерове супруге и мајке Барта, Лисе и Меги.

ЂУВЕГИЈА

Кућу у којој станују Симпсонови купио је Хомеров отац, уз обећање сина и снахе да ће га примити да живе заједно. Издржали су само три месеца, а онда је власник куће морао у старачки дом.

осам

ЕХ, КАКАВ ЧОВЕК!

Иако на посао иде с краватом, Хомер Симпсон је човек за кога нико не би пожелео да се уда. Ружан је, непривлачан, незналица, простак. Дави се у крофнама и пиву и ужива једино – испред телевизора. Али, и гледаоци су га открили баш тако, гледајући телевизију, те га истовремено и воле и не воле.

ЖИВОТИЊЕ

Животиње, углавном домаће, појављују се у неколико епизода ове цртане серије. На пример, Цаб, Цаб, Селмина игуана, па Принце-за, пони кога је Лиса толико желела, Думбаројко, слон који је кратко боравио у кући Симпсонових, Снафи, Лисин хрчак који је угинуо, Дамица, Бартов пас на неколико дана, Најбржа, мајка 25 младунаца, а да и не помињемо медведе који се играју са малом Меги, најмлађом кћерком, у епизоди „Позив Симпсонових“.

ЗАМЛАТА

„Не бих да постанем криминалац, већ само мали лупеж“, каже Барт Симпсон једном приликом.

ИНТИМНОСТ

Избегавајући ружне речи, као и оне које се стиди да изговори, Марц користи израз „бити интиман“ кад Хомеру хоће да каже да жели да... буду интимни.

ЈОШ ЈЕДНА

Друга по реду мачка у кући Симпсонових зове се Грудвица II. То је кротка животиња која не прави никакве невоље и зато и игра споредну улогу у цртању. Ипак, увек је на групном портрету породице, заједно са псом Мали Помоћник Божић-Бате са којим мирољубиво живи.

КАРАМБА

„Ај, карамба!“ Те речи Барт узвикује обично када му се нешто допада.

ЛИЧНА КАРТА

„Уколико желите да ваша деца престану да се понашају као Барт, престаните и ви да се понашате као Хомер“, каже

Мет Гронинг, творац Симпсонових. Гронингова супруга зове се Дебора, а син првенац Хомер. Међутим, истинске личности које су послужиле као надахнуће за имена у цртању су сестре Мета Гронинга које се зову Лиса и Меги, као и његови родитељи Хомер и Маргарет (Марц).

ЉУБОМОРА

Њу снажно осећа Марц која сама у кревету, не могавши ока да склопи, мисли на мужа који је у друштву

лепе певачице кантри музике у епизоди „Пуковник Хомер“. То је први, али вероватно не и последњи налет љубоморе међу супружницима Симпсон.

МЕГИ

Маргарет Симпсон треће је дете Хомера и Марц, Бартова и Лисина сестра. Има годину дана, не вади цуцлу из уста, ништа не говори... осим што њен поглед казује да све добро разуме. Све у свему, она је ведро и кротко дете чије ћутање може да се доведе у везу с њеном прераном зависношћу од гледања телевизије. Кад је упитају да ли више воли брата Барта или Лису, она журно оде и загрли телевизор, или, боље рећи, телевизију. Навикла је да четвороношке изађе и наспред улице, међу аутомобиле који јуре, са свима се одлично сналази осим са Грудвицом II и Малим Помоћником Божић-Бате, чак и са једном породицом медведа у шуми. У шпици серије, када се нађе међу намирницама чију цену касирка у самоуслугу укуцава у касу, појављује се Мегина цена од 847,63 долара, што је уистину био просечан износ који се трошио на једно дете у Америци када се овај цртаћ појавио 1989. године.

НЕПОПУЛАРНОСТ

Једна од Лисиних невоља, која је најизраженија у епизоди „Море пријатеља“, јесте неразумевање околине: на крају, школске године ниједан друг неће да јој се потпише у споменар.

ЊИХОВ ДЕДА

Зове се Ејбрахам, скраћено Ејб. Он је Хомеров отац. Живи у старачком дому пошто није могао да издржи у новој Хомеровој кући. Досадан је и хвалисав, веома тешко успева да изговори или схвати речи изазивајући тако неспоразуме и свађе са саговорницима, нарочито у породици. Често заборавља имена снахе и унука, прича да је учествовао у непостојећим историјским догађајима, или оним који су се догодили пре него што се и родио, а у тренуцима бистре свести његова сећања везана су за Други светски рат, нарочито за борбе у Европи против нациста. Непрестано се хвалише, лош је родитељ, а његова веза са Хомером негде је између љубави и мржње. Са Дедом се на мети сатире нашло и такозвано треће доба: критика је усмерена на занемаривање старих у америчком друштву.

ОТАЦ

Творац Симпсонових Мет Гронинг створио је ликове и надахнуо целу серију иако је потписао само првих неколико наставака од преко 200 до сада остварених. Ипак, он је „отац“, Симпсонови му дођу као Паја Патак и Мики Маус Дизнију. Гронинг је син уметника (отац му је био цртач стрипова), родио се у Портланду, у Орегону, 15. фебруара 1954. године. Почео је да црта још као дечак, а за школу је показивао мало занимања. Отац га је охрабривао да се бави цртањем. Ипак, завршио је 1977. године Државни колеџ Олимпија са жељом да постане писац: настанио се у Лос Анђелесу и почео да пише за разне новине. Тај посао брзо му је досадио, те је почео да прави стрип

И тако... Гронинг чека у канцеларији студија „Фокс“ кад му неки човек у пролазу каже како шефови од њега очекују нешто сасвим ново, јединствено. Он вади бележницу и оловку и за неколико минута скицира просечну петочлану америчку породицу. Позивају га да уђе и он показује скице. Један од директора га пита: „А чиме се бави отац?“ Мет у тренутку смишља: „Ради у нуклеарној

јало са вихором“ најчешће је цитиран у „Симпсоновима“. Хомер једном чак и пародира речи Вивијен Ли, па каже: „Бог ми је сведок, бићу заувек гладан!“ Други пут прави се пародија на сцену ампутације ноге војника, трећи пут се настрадала деца смештају као рањеници после битке, а четврти пут Скинер, директор школе, изговара најпознатију реченицу из овог филма: „Уосталом, сутра је нови дан“.

И тако... Гронинг чека у канцеларији студија „Фокс“ кад му неки човек у пролазу каже како шефови од њега очекују нешто сасвим ново, јединствено. Он вади бележницу и оловку и за неколико минута скицира просечну петочлану америчку породицу. Позивају га да уђе и он показује скице. Један од директора га пита: „А чиме се бави отац?“ Мет у тренутку смишља: „Ради у нуклеарној

Породица Симпсон: Лиса, мама Марџ са Меги, тата Хомер и Барт

„Живот у паклу“ у ком је главни лик био зец Бинкли. За кратко време тај стрип се показао као један од најбољих у андерграунд стилу. Већ 1989. године појавио се у недељнику „Лос Анђелес Ридер“, а данас га објављује у чак 250 часописа и дневних новина. Продуцент Џејмс Л. Брукс позвао га је 1987. године јер је желео да у један свој подухват убаци и цртани филм.

централи“. Сви су се насмејали и – предлог је усвојен. Све остало је историја.

ПОРОДИЦА СИМПСОН

То је просечна америчка породица, додуше мало ружнија, која осећа отпор и нелагодност према државним установама, али у њој се ипак осликавају сви уобичајени страхови и жеље. Марџ и Хомер прилично су збуњени, патетични, неодлучни у родитељској улози. Нису ништа друго до огледало многих младих и незрелих америчких парова нервозних због несугласица с родитељима, невоља с дрогом, због рата у Вијетнаму или неуспеха на послу.

После Кјубриковог „Исијавања“, култни филм холивудске кинематографије из 1939. године „Проку-

15 пута, победивши тако серију „Породица Кременко“ у броју освојених трофеја.

СПРИНГФИЛД

Извишљени градић „пролећа“, који нема никакве везе са пет „великих“ Спрингфилда расутих по целим САД. Спрингфилд је нацртан по неписаним законима америчког урбанизма, по друштвено-културном моделу по ком је приватно у служби јавног (и обрнуто). Тај градић је, дакле, симболично сазидан око високог оцака нуклеарне централе која својом усправном линијом подражава средњовековни замак, то је дух власти. Ипак, цртеж није нимало старински: између поп арта и експресионизма, он је тачан и строг, чак и кад је реч о архитектури и урбанизму. Он подвлачи сложену везу између појединца и масе, између потчињених и газда, где се закон јачег често ставља на стуб срама.

Кућа Симпсонових из три угла

ТАБЛА

Зелене је боје и по њој ка-
жњени Барт мора много пу-
та да исписује оно што не би
смео да ради у школи. То су
реченице за памћење, по
једна нова за сваку епизоду.
Неке од њих нису толико
духовите када се буквално
преведу на други језик.
Ипак, ево неколико зани-
мљивих: Нећу више да учи-
тељицу зовем лепа празно-
главица; Нећу више да по-
влачим ластиш на прслучи-
ћима; Нећу више да фотоко-
пирам своју стражњицу; Не
уживам дипломатски иму-
нитет; Нећу викати пожар у
пуној учионици; Никад ни-
сам видео Елвисов дух; Не-
ћу учити друге како се лети;
Нећу продавати улазнице за
тоалет; Нећу продавати оно
што припада школи; Нећу
више повраћати сем кад ми
је стварно зло...

ЋЕЛАВОСТ

Једна од највећих Хомер-
ових невоља је губитак
косе. У епизоди „Симпсон
и Далила“ он налази до-
бар, али скуп лек који му
помаже да му власи поно-
во израсту. Са новом ко-
сом, коју сваки дан наме-
шта у другу фризуру, он
успева да брзо напредује
у нуклеарној централи.

УЖАС

Кућа Симпсонових није
најружније уређена у граду.
Та част припала је Флан-
дерсовима, њиховим ком-
шијама, чије је боравиште
врхунац америчког кича,
симбол потрошачког дру-
штва. Ту више ни Енди Вор-
хол и његова похвала ба-
налности не могу да помог-
ну. Творци „Симпсонових“
отишли су и корак даље
правећи од сценографије
треш-кич у концентрату: од
бескорисног намештаја до
украсних ситница као у
продавници пластике.

ФАЛШ ЖЕНА

Мона Симпсон, Хомеро-
ва мајка, крије се од прав-
де више од 25 година. FBI
је тражи зато што је била
политичка активисткиња.
Она их избегава тако што
стално мења имена: Мона
десет

То је права популарност: Симпсонови лете небом!

Стивенс, Марта Стјуарт,
Пенелопа Олсен, Мади Ме
Сагинс.

ХОМОСЕКСУАЛНОСТ

Лиса је у породици та
која осећа симпатије
за права „различи-
тих“ натеравши и
родитеље да
учествују у јед-
ном скупу у
корист сло-
боде хомо-
сексуала-
ца.

ЦИЦ-МИЦ

Прва мачка Симпсоно-
вих звала се Грудва I, али
је скончала под једним ау-
томобилом.

Појавила
се само
у првих
неко-
лико
крат-
ких
на-
ста-
вака.

ЧОВЕК БОМБА

Мексиканац који се
представља као интерна-
ционални комичар, пошто
се на Каналу 8 појавио у
оделу циновске пчеле. Да
би насмејао људе, њега
ударају, газе, штипају, бо-
ду, пуштају кроз њега
струју... Иако се појављује
само у једној епизоди
(„Барт постаје славан“), он
показује колико је маха
цинизм узео на новој, са-
временој телевизији.

ЏЕЗ

Представљен кроз Мар-
фија у „Лиса сања блуз“ и
„Око Спрингфилда“, џез је
и Лисина омиљена музика.
Она одлично свира саксо-
фон нарочито када је ту-
жна, баш као и Црнци.

ШЕРИ И ТЕРИ

То су сестре близнаки-
ње које иду у разред са
Бартом и невероватно су
антипатичне■

Мама Марц

З. М.

ПОДНИКИ
ЗАБАВНИК
13. 7. 2001.

КАКВО ПОЗОРИШТЕ!

„У овој представи нешто заиста заудар“, написао је критичар листа „Сан Франциско кроникл“ оцењујући радњу једночинке „Клозет“ драмског писца и глумца Боба Ернста из Сан Франциска. Представа је изведена у мушком WC-у градског Дома морнарице, па текст поменутог критичара није само опаска у пренесеном значењу, већ нешто што се заиста „осећа“ јер се просторија свакодневно употребљава.

Простор за своју представу Боб Ернст плаћа 100 долара дневно, а у ово необично позориште може да стане једва двадесет гледалаца.

— Одбијам пакосне примедбе да сам за своју представу овај простор изабрао из пуког штоса — каже Боб Ернст — јер мирис смрти која провејава у мојој једночинки чест је и у овом простору и понеке затиче баш ту ■

МУМИЈЕ НА ПРЕГЛЕДУ

Историјски музеј Холандије послао је једну египатску мумију у болницу на специјалистички преглед, тачније на преглед скенером да би се утврдило да ли је она заиста из времена Рамзеса III или је лажна и потиче из 19. века.

Све ово учињено је због дојаве да мумија није права и да је прављена само да би привукла посетиоце. Због сумње да је још нека лажна, управа музеја одлучила је да се све мумије у Холандији скенирају, па која није „здрава“, то јест права, мораће из музеја ■

КАКАВ ЛОВ ТАКАВ И УЛОВ

У италијанском месту Гравелона е Барбавера десетог јуна одржано је прво европско првенство у лову на комарце. Како је објавила светска федерација за борбу против ових инсеката, такмичили су се парови, а могли су да учествују сви „пунолетни грађани из Европе“.

Такмичари су на простор одређен за ово необично надметање дошли у време заласка сунца, а на себи су морали да имају купаће костиме, чарапе до колена (!), сеоски шешир и ознаку земље из које долазе. За хватање комараца могли су да користе само (празне) руке, а „улов“ су сакупљали у кутије добијене од организатора такмичења.

Награде за победнике биле су необичне колико и само такмичење. Прву, другу и трећу награду чинило је пет магараца, пет свиња и пет кокошака ■

● Изгубивши наду да ће редовним путем приволети своје лоше ђаке да уче енглески језик и математику, руководиоци државне средње школе „Буфало“ из Њујорка одлучили су се на очајнички корак. Понудили су пет долара по часу сваком ученику који буде похађао наставу из ова два предмета. Није речено колико је новца школа одвојила за овај јединствен покушај образовања.

● Маскирани човек који је у уплашеног продавца уперео дечији пиштољ од пластике успео је да опљачка продавницу у Отави, главном граду Канаде, и мирно изађе напоље. Уз помоћ играчке опљачкао је ништа друго до продавницу играчака! А... камо продавчево радно искуство и познавање играчака? Нису, очигледно, значили ништа у поређењу са

ЖИВОТ НЕМА ПРАВИЛА

страхом који је осетио угледавши „оружје“.

● Често се говори о различитим хобијима, али вероватно је мало људи који иду толико далеко у свом сакупљачком жару као Џек Рајт из канадског града Кингстона. Господин Рајт познат је као страствени сакупљач мачака, боље речено њихов обожаваца. Има 361 мачку што, како каже, и није велика бројка будући да их је 1994. године имао чак 689! Број мачака морао је да преполови јер није имао новца да се о њима брине онако како ваља и да им купује најбољу храну. Џек, наиме, дневно троши бар стотинак долара за своје мачке. Недавно је привукао пажњу новинара позивом да му се пружи новчана помоћ како би његове љубимице биле сите и долично збринуте ■

Илустровао Зоран Петканић Петко

Ајнштајн је видео васељену као чудо геометрије – свеобухватно четвородимензионо устројство чије закривљености, како на макро, тако и на микроплану, одређују гравитациону силу која целу ствар држи на окупу. Међусобно удаљени делови ове васељене издвојени су једни од других по такозваном „начелу локалности”: њихова међудејства условљена су ограниченошћу брзине светлости. Будући да се свемир шири брзином која достиже замашан постотак брзине светлости, ово заправо значи да поједина његова подручја – такозване „наспрамне стране” – уопште не могу да виде или открију једна другу. У једном практичном погледу одавде, такође, произлази да пренос информација преко краћих удаљености – између суседних планета или звезда, на пример – исто тако подлеже ограничењу брзине светлости.

Кроз научну фантастику постао је популаран појам „црвоточина” које су у основи геометријска изобличења васељене, слично наборима на некој тканини, на пример, захваљујући којима две удаљене тачке долазе у везу. Кроз ове црвоточине светлост или честице (рачунајући ту, зашто да не, и свемирске бродове) могу да премосте огромне удаљености. И ова замисао потекла је од Ајнштајна. Овакво „прављење набора”, међутим, налаже постојање тако снажног и тако фино подешеног гравитационог поља да се у овом часу на просто не може ни замислити технологија која би била у стању да тако нешто обезбеди.

Срећом, она нам можда неће ни бити потребна: квантна механика – област која се бави изучавањем времена, простора, материје и енергије у најмањим могућим размерама – открива један још необичнији свет у коме су сличне прецице нешто сасвим уобичајено и лако доступно. Посреди нису црвоточине, већ нека танана дејства као што је, на пример, „квантна повезаност” између две међусобно веома удаљене честице, која им омогућава (штавише, нагони их на то) да успостављају тренутно међудејство, без обзира на то колика је раздаљина између њих.

Дванаест

Ако вам ова замисао изгледа збуњујућа, не секирајте се – исти утисак има и већина водећих светских физичара. Нико се још не сналази најбоље у томе, баш као што нико и не слуги куда нас ово може одвести једног дана. Али, у овом часу већ располажемо неким изузетним налазима.

цизан, а онда су још и новине додатно запетљале ствар будући да новинари углавном нису разумели стручно објашњење.

Трка три коња

„Брзина” снопа, која се тачније назива „групна брзина” окупљених фотона, мери се по времену приспећа ње-

шу врхунцем да се он креће брже од самих фотона. Замислите трку у којој учествују три коња: један с црвеном, један са зеленом, а један с плавом заставицом. Сад замислите једно циновско „Х” које лебди међу њима и такође се креће обележавајући средиште масе три коња. Док грла трче, свако

БРЗИНА СВ КОНА

Из научне фантастике познате су такозване црвоточине или изобличења васионе слична наборима на тканини кроз које светлост или честице могу да премосте огромне удаљености. Јесу чудо, али нема технологије која би такве „фалтице” направила. Не мари, кажу данас они који у малом прсту имају квантну механику

Један од тих налаза јесте „Белова неједнакост”, названа по Џону Белу који је још 1964. предложио опит у коме је слао парове честица у супротне смерове. Приликом распада једне честице која се назива пион настаје пар фотона који се налазе у „синглет” стању, у смислу да је спин једног фотона (окретање његовог електричног и магнетног поља) супротно спину другог. Происходи да један фотон „зна” стање другог, иако брзина светлости условљава да они буду раздвојени, без могућности преноса информација. Бел је установио нешто неочекивано: ако би променио спин једног фотона тако што би га пропустио кроз поларизовани филтер, дошло би до промене спина и другог фотона. Некакав сигнал, односно акција, тренутно би били пренети или у најмању руку знатно брже него што се крећу сами фотони.

У новије време, прошлог лета, једна екипа из истраживачког института NEC у Принстону дошла је на насловне стране новина захваљујући необичном опиту у склопу кога је, наводно, један светлосни снап – саздан од фотона разних боја – наведен да премаши брзину светлости. Но, овако срочен извештај о исходу експеримента донекле је био непре-

говог енергетског врхунца, односно то је онај тренутак када је снап најсветлији. Међутим, подешавајући време одласка обојених фотона, истраживачи су дошли у прилику да тако манипули-

од њих подиже и спушта тело у мало другачијем ритму, тако да се и „Х” такође подиже и спушта неком својом учесталашћу – понекад брже од појединачних коња, а понекад спорије.

Ако би се „сноп“ коња мерео по највишим тачкама „Х“ дуж тркалишта, тада би, како учесталост снопа флукутира, настајали врхунци који би уистину могли изгледати као да се крећу брже од самих коња. Али, посреди је јалово мерење – немогуће је снимити неку поруку на „Х“ и очекивати да она скаче с врхунца на врхунац, претичући коње, зато што су ти врхунци само замишљени, они настају као исход необичног начи-

универзитета Харвард. Познато нам је већ стотину година да је брзина светлости спорија кроз чврста тела и течности него кроз празан простор. „Најспорија“ природна твар јесте дијамант који спушта брзину светлости на само 40 одсто од оне коју има у вакууму. Али, 1999. године Лене Хау и њена екипа надмашили су природу употребивши облак ултрахладних натријумових атома који су држани у „спојеном“ ста-

научници нису сасвим зауставили сноп.

Приликом заустављања снопа неком обичном препреком – поклопцем за сочиво, на пример – фотони се неправљиво уништавају. Ако они носе неки сигнал, и овај неумитно страда. Апарат Лене Хау чини, међутим, нешто сасвим друго: када се искључи ласер који „спаја“, енергија и квантно стање фотона са сигналом бивају ускладиштени као „спин“ у атомима га-

кве препреке. Брже од светлости, дакле.

Ни овде није био посреди неки трик или математички привид: Нимц је успео да емитује Моцартову 40. симфонију посредством портабл „таласног водича“ и да на пријемном крају добије квалитетан снимак сигнала који је тунелски стигао тамо брзином која је 4,7 пута већа од светлосне. (Приближно један од 100.000 фотона успева да тунелски савлада препреку, а и тај постотак експоненцијално пада с повећањем ширине препреке.)

Нимц би свакако завредио Нобелову награду за своје постигнуће. Али, нажалост, овде поново на позорницу ступа чудновато предвидљиво књиговодство васељене: тунеловани фотони преносе сигнал на „непостојан начин“ – посреди је, у основи, пред-

СВЕТЛОСТИ – ЧУДНА ГРАНИЦА

на на који смо одабрали да посматрамо трку. Стварни су једино коњи.

Нешто занимљивија била је недавна демонстрација „споре светлости“ коју је извела доктор Лене В. Хау са

њу ласерским снопом, чиме су фотони другог ласерског снопа успорени до брзине мање од три метра у секунди. У потоњим опитима ова брзина још је снижена, све док коначно, почетком 2001,

сног натријума. Када се касније спојни ласер поново укључи, реконструисани сноп са сигналом излази из облака истоветан свом првобитном стању. Овде није посреди никакав трик. Уистину долази до успоравања и заустављања светлости. Могућности које се овде јављају за оптичко рачунање не могу се ни сагледати.

Али, док нам ово омогућава да путујемо – па чак и да корачамо! – брже од светлости кроз неку ћелију др Лене Хау, од тога нема много користи за међузвездане везе.

Моцартова симфонија

Помоћу направе која се назива „таласни водич“ сразмерно је лако начинити препреке које микроталасни фотони нису у стању да савладају. Али, један мали постотак фотона може тунелски да их премаше и да се изненада појави с друге стране, као неком чаролијом. Но, то још није оно необично.

Године 1992. физичар Гинтер Нимц, с универзитета у Келну, запазио је да је време које је потребно фотонима да тунелски пређу преко таквих препрека стално, без обзира на раздаљине које се ту јављају. У ствари, ако би удаљеност била већа од неколико центиметара, фотон би је превалио брже него у случају да нема ника-

водни крај веома издужених фотона. Замислите поново нашу трку коња; овога пута, међутим, једино њихови носеви прелазе преко циљне црте, далеко испред остатка тела. Како „непостојани начини“ садрже негативну енергију и не могу се непосредно посматрати све док врхунац фотона (односно, средиште масе коња) не стигне иза њих, њихова посредно уочена FTL дејства такође не могу бити искоришћена за пренос информација.

Можда никада нећемо успети да савладамо ове препреке. У ствари, постоји толико препрека, ма куда погледали, да многи научници већ дуго сматрају да је овде у питању безнадежан случај. С друге, пак, стране пример Нимцових фотона је поучан: ако њихов мали постотак може да тунелски савлада „таласног водича“ или зид од цигала, онда можда није искључено да би такође један мајушни постотак истраживача FTL-а такође био у стању да тунелски пређе преко информационе препреке и начини ансамбл о коме већ дуго сневамо. Ако има и најмањих изгледа за то, онда је упорност кључ свега и не преостаје нам друго до да сместа засучемо рукаве...■

Припремио
Андреја Живковић
Илустровао Растко Ћирић

Током три недеље дружења
с делфинима болесна деца
постигну више него за годину
дана лечења. Не зна се тачно
како ови разиграни сисари
помажу и млађима и
старијима

И деца и одрасли кажу да делфини имају невероватну моћ да у човеку пробуде најневероватнија осећања и учине га срећним

Отако је оболео од церебралне парализе, за десетогодишњег Џејмса Тагарту спољни свет престао је да постоји. Родитељи су се обраћали многобројним лекарима, али без већег успеха. Недавно су из родног Глазгова дошли у установу коју је на Флорида Кизу основао неуропсихолог Дејвид Натансон, пореклом Шкот. Већ првог дана на Џејмсово лице вратио се осмех, дечак је поново почео да примећује свет око себе. Он је само један од стотине малишана које су протекле деценије родитељи довели на Флориду.

У Сајмовом загрљају

Већ први сусрет са делфином прави је празник. До сада ниједан малишан није остао равнодушан кад један од ових симпатичних сисара почне да плива око њега и стави му главу на раме или га благо додирне репом или перајем. Оно што упорни лекари уче децу током читаве једне године, терапеути у овој установи постижу за само три недеље. Зато се глас о чудесним исцелитељима доктора

Натансона увелико проширио и изван Америке. Кроз овај центар прошла су деца с телесним и менталним тегобама из двадесет земаља света. Деце је много, па се терапије са шест делфина одвијају у два велика базена осам пута дневно. Ипак, сви термини попуњени су до краја ове године.

Невероватне исцелитељске способности делфина дуго су већ познате у медицини. Још се препричава случај Била Бауела, пензионисаног директора из енглеског града Оксфорда, који је престао да ради после срчаног удара у педесет трећој години. Иако се обраћао великом броју психијатара, наредних дванаест година живео је у таквом страху од смрти да није успевао баш ништа да ради, престао је да излази из куће, са женом и децом једва да је разговарао. До преокрета је дошло када је Бауел упознао Хораса Добса, директора Међународног института за изучавање исцелитељских способности делфина.

Хорас Добс саветовао је Бауелу да извесно време проведе у базену са Сајмом, делфином у центру који се

налази у Сент Брајду, градићу у јужном Велсу.

— Живот ми се из корена променио — каже Бил Бауел. — Чим сам ушао у базен, Сајмо ми се приближио. Извесно време само је лежао поред мене, онда се окренуо и неколико минута нетремице ме посматрао. Бризнуо сам у плач, нисам могао да зауставим сузе. Чинило ми се да су ми сва осећања, нагомилана

Неуропсихолог Дејвид Натансон сматра се једним од пионира у лечењу људи уз помоћ делфина

толико година, у том тренутку грунула као вулкан. Када је Сајмо схватио да ми се тело грчи, пришао је и ставио ми главу на раме. На знам колико је трајао тај чудесни загрљај, али ја сам изашао из базена препорођен. После још неколико таквих сусрета, повратио сам снагу и поново осетио вољу за животом.

По звуку те познајем

Наука не пружа задовољавајуће објашњење исцелитељских моћи делфина. Доктор Дејвид Натансон верује да је мозак ових сисара врло сложен и да спољашње надражаје примају са њима својственим осећањима. Довољно је да делфин примети да детету нешто недостаје, па да пожели макар да му се приближи, као да зна да малишану много значи што може да га додирне.

Хорас Добс сматра да близина делфина умирујуће делује на људе, слично као музика. Ови сисари способни су да препознају различита расположења на начин који је тешко објаснити. Добс не иде тако далеко као поједини научници који чак тврде да су делфини обдарени телепат-

ДЕЛФИННА

док гаје младе, нису расположене за љубав.

Још суровији пример наводе научници са Универзитета Масачусетс. Они су посматрали понашање делфина на домак залива Шарк на западу Аустралије. Приметили су да се мужја-

ци удружују да би отели женке, држали их у заточеништву против њихове воље и

ским способностима и зато успевају да препознају и најскривенија људска стања и осећања.

Али, можда су делфини природно обдарени да лече. Познато је да су ултразвучи које они испуштају слични онима који се већ дуго користе у медицини за разбијање очне катаракте или жучног камена. Већ је пословица њихова способност да, уколико се у базену нађу са женом у другом стању, одмах осете да је трудна. Некад и пре него што је жена и сама тога свесна.

Познато је и искуство Џона Арнта, америчког песника и драмског писца, оболелог од парализе, који се 1988. године нашао у базену са женком делфина по имену Тина.

„Тина ми се мувала око ногу и ја сам, после толико година, осетио како ми ожи-

вљавају најпре стопала и како се то необјашњиво пулсирање пење навише обузимајући ми читаво тело“, записао је Арнт.

Незаборавно искуство

Људи благонаклоно гледају на делфине мада научници однедавно упозоравају да ови сисари из породице китова нису сасвим безазлени. Студија коју су објавили стручњаци Америчког океанографског музеја и Универзитета Северне Каролине наводи не тако ретке случајеве да одрасли мужјаци нападају и убијају

младе да би женке, остављене без породе, навели да се поново паре. Женке, иначе,

Захваљујући помоћи делфина, Џејмс Тагарт поново се радује животу

ОД АРИОНА ДО ДАНАШЊИХ ДАНА

На овој гравири из 18. века приказано је чудесно Арионово спасење

У 7. веку пре наше ере на острву Лезбос живео је Арион, певач и свирач на лири. Једног дана са двора коринтског тиранина Перијандра – где је, кажу, први извео један дитирамб, лирску песму о радости живота – Арион је пожелео да отплови у јужну Италију. Тамо је, свирајући и певајући, стекао много новца. Када је одлучио да се врати у Коринт, укрцао се на једну лађу, али је посада брода наумила да га опљачка и убије. Арион их је замолио да му испуне последњу жељу – да му дозволе да отпева опроштајну песму. Потом се сам бацио у море. Један делфин, привучен божанском песмом, спасао је Ариона и на леђима га донео до рта Тенара.

Не бележи само митологија чудесна спасења која су извели делфини. Када је 1993. године на домак британске обале потонуо један бродиф, четири делфина спасла су групу рибара који су били на њему. И двадесетдеветогодишњи Мартин Ричардсон остао је жив захваљујући делфинима. Док је пливао у водама Црвеног мора, напала га је ајкула. Али, Мартину је у помоћ стигло шест делфина који су опколили ајкулу и натерали је у бег.

Вероватно најневероватнијем догађају присуствовали су становници села Чакорија у Бангладешу. После великог невремена 1991. године, циклон је отргао бебу из мајчиних руку и бацио у мутно море. Неколико сати касније сељани су угледали изможеног делфина који је допливао до обале с бебом у устима ■

присиљавали на парење. Ако ни то није довољно, показало је десетогодишње испитивање, делфини су спремни да врбују мужјаке и из неке треће банде, само да би дошли до женки из супротстављене дружине.

Без обзира на упозорења појединих научника да делфини нису нимало безазлени, код већине људи постоји нека необјашњива жеља да се што више приближе овим сисарима који међусобно разговарају испуштајући звуке налик на звиждање. Те звуке забележили су научници из Океанографског института у Масачусетсу.

И сасвим здрави људи не жале да дају новац само да би извесно време провели у базену с делфинима. На домак Орланда на Флориди отворен је парк с акваријумима у којима посетиоци могу да се диве многобројним тропским рибама. Плативши улазницу 179 долара, највећи број посетилаца сместа похрли ка базенима у којима имају прилику да пола сата остану с делфинима. Сви кажу да је то доживљај који се не заборавља ■

В. С.

петнаест

Поштанска марка створена је у Енглеској 1840. године као нека врста званичне потврде о плаћеној поштарини: правоугаоно парченце хартије са ликом краљице Викторије уз ознаку наплаћене вредности. Касније, у другим државама, на поштанским маркама нашле су се слике владара или председника, грбови, симболични прикази, бројке... То су редовне поштанске марке.

Током деценија марке су добиле и друге нове намене – појавиле су се добротворне марке, спомен-марке, доплатне марке... мењани су и облик и величина марака (ово више као екзибитија него из неке потребе), а коришћени су и неки други материјали уместо хартије. После Другог светског рата, а нарочито однедавно, појавиле су се неке серије и марке и код „озбиљних“ поштанских управа – на пример Француске, Холандије, Швајцарске, Немачке и других – које нису биле уобичајене, а и неке техничке новине: холограм, неравномер-

но зупчање (као код пољских серија), самолепљиве марке...

Облик марака, изузев правоугаоног и квадратног, први пут у 20. веку, троугласти у Шпанији 1930, Парагвају 1932. године и Мозамбику 1933, а троугласти и ромбоидни, појавио се у далекоисточној републици Тува 1927. године (Тану-Тува, између Монголије и Сибира, 1944. укључена у СССР). Године 1955. начињене су марке у облику трапеза у Монаку. Тек после 1960. опет у далеким или малим државама, појавиле су се марке (као

последича деловања великих трговаца маркама), на пример у Сијера Леонеу и Тонги (краљевина – владар Тинги Тупу, острвље у Тихом океану, источно од Фиџија, јужно од Самое, главни град Нукуалофа) у необичним облицима (округле, неправилног облика, на пример у облику главног острва...). Уз то, обично су са златом или сребром... Међутим, код озбиљнијих филателиста

ста марке ових облика моћи ће да добију „право грађанства“ тек када такве екстраваганције уведу поштанске управе у Европи, на пример у Француској. Почетак је означила округла марка за Светско првенство у фудбалу

Модни креатор Ив Сен Лоран припремио је нацрт за две марке у облику срца („... срце као симбол, као фетиш, коме је наклоњен већ годинама...“). Марке вредности 3 франка издате су у карнетима (свештицама) са по десет самолепљивих марака (по пет од сваког типа). Коришћен је споменжиг, такође са мотивом срца уз име креатора Yves Saint Laurent.

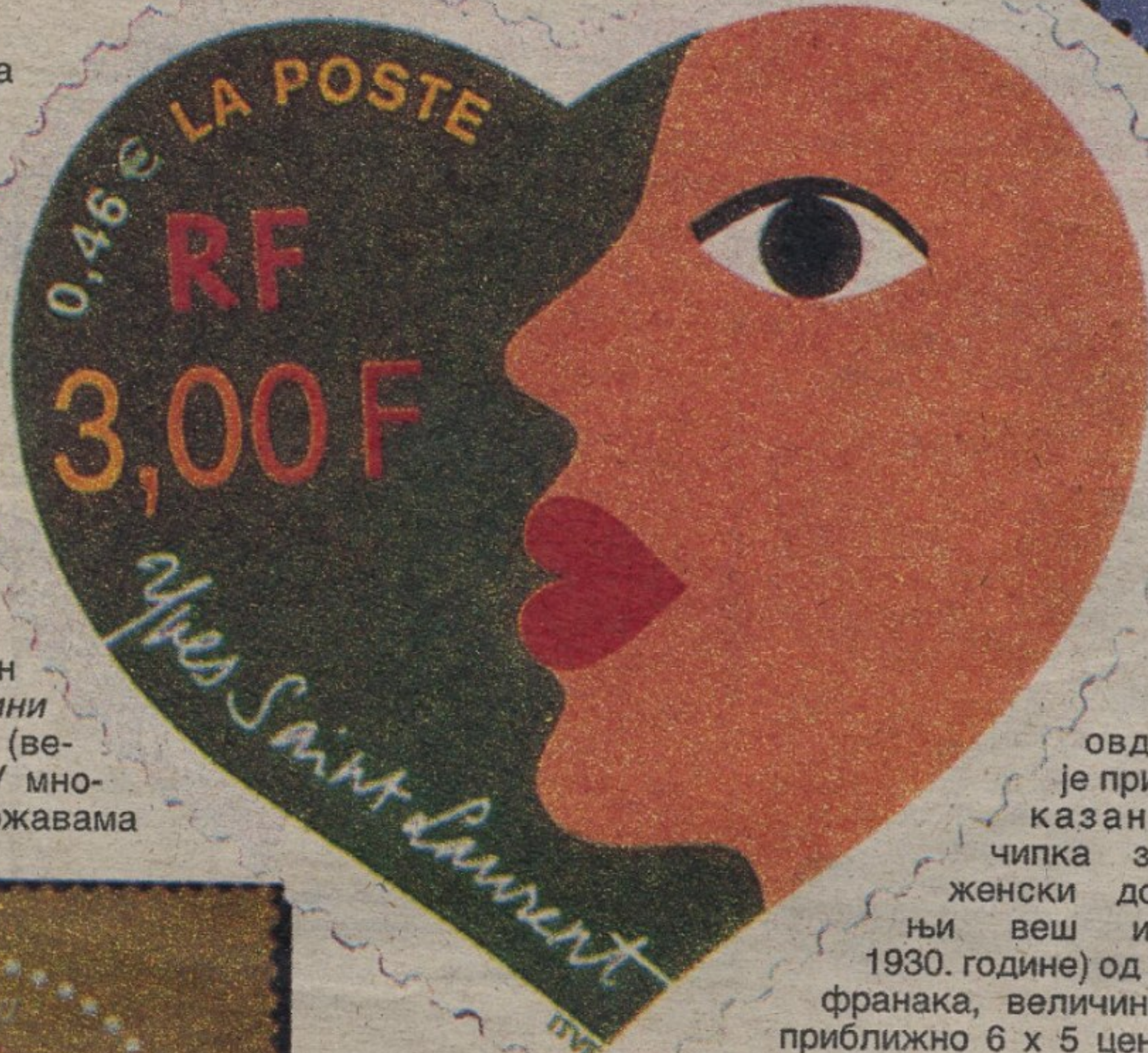
у 1998. године и за Светско првенство у рагбију 1999. (облик рагби лопте), стогодишњица фудбала у Немачкој („лопта је округла“), а нарочито срцасте марке за Ив Сен Лорана 2000. године и 2001. године креација мајстора високе моде Кристијана Лакроа.

Поштанске марке штампају се на хартији – обичној хартији различите пуноће, хартији са воденим знаком (ради заштите од фалсификата), на „кредастој хартији“ (добијају се бољи контрасти боја и детаља), на хартији са свиластим влакнима (заштита)... У новије време користе се и други материјали. Мађарска пошта издала је поводом Конгреса обојених метала 1955. године авионску марку од 5 фо-

KE MARKE

ринти штампану на „металу“ (алуминијумска фолија залепљена на танку хартију). Поводом 400 година поште у Пољској, 1958. године, одштампан је блок на свили. У бившој Немачкој Демократској Републици 1963. године, блок „Хемија за мир и социјализам“ израђен је на танкој тканини од „дедерона“ (вештачко влакно). У многим афричким државама

овде је приказана чипка за женски доњи веш из 1930. године) од 5 франака, величине приближно 6 x 5 центиметара, урађена на сјајном сатену од предива

пример, енглеска редовна марка од 10 фунти и код масовних карата-целина, као и код чешких дописница почев од 1998. године. Јер, ласерска репродукција има данас готово неограничене могућности и само холограм, бар засад, може то да спречи. Међутим, користи се и да би се показале нове могућности штампања за посебне прилике (пример: марка Phillexfrance 1999, са ликом римске богиње земљорадње и плодности Церере – лат. Ceres). Незгодна страна холограма: не прима поштански жиг или га прима само делимично и нејасно.

Ове године начињене су неке марке и серије са посебним ефектима. Ту спада марка од 90 рапена издата поводом стогодишњице Уније швајцарских произвођача чоколаде (преименована 1946. у „Chocosuisse“). Наиме, изузев оригиналног решења у виду табачића који је обликован од 15 коцкица – марака – које образују „таблу чоколаде“, протрљавањем било које од марака развија се слатки мирис чоколаде (принцип „загреби и помириши“). Марке је штампала позната фирма „Курвоазије“ са лак-превлаком која садржи одговарајући мирис.

Ешто ново и занимљиво урадила је и Пошта Словеније: у серији марака на тему „Минерали“ од 95 толара издат је хоризонтални „двојац“ са приказом флуорита (калцијум флуорид, CaF_2). На вињетама са обе стране двојца пише

Поводом филателистичке изложбе у Сен Галену прошле године припремљено је нешто заиста јединствено: марка израђена везом! Наиме, везена марка са мотивом чипке (Сен Гален је средиште израде такозване „сенгаленске чипке“;

са 100 одсто полиестера на машини „Saurer – Pentamat 2040“, у предузећу „Bischoff Textil AG“ из Сен Галена.

Холограм је посебан вид заштите од фалсификата и користи се нарочито код марака веће вредности, на

(Обала Слоноваче, Мали и другим), затим за острво Тонга али и у бившем СССР-у, начињене су марке и серије од злата, сребра и алуминијума. Таква је, на пример, марка од 1000 франака Камеруна из 1969. године на златној фолији налепљеној на хартију (поводом двестоте годишњице рођења Наполеона). На рељефној представи приказан је горњи део слике Давида „Наполеон на превоју Св. Бернара“.

ПОШТАНИК
ЗАБАВНИК

13. 7. 2001.

седамнаест

на словеначком, односно енглеском језику: „Поглед усмерите у средину између марака и запазићете стереоскопску слику флуорита“. (Лево и десно од зупчања у средини, стрелицама је одређен овај положај.) Ово су прве тродимензионалне марке. Просторно виђење је омогућено јер су тачке посматрања минерала померене за угао од 9 степени. Раније су неке серије Бутана (хималајска земља између Индије и Кине) биле у псеудотродимензионалној техници, али по сасвим другом принципу.

Заљубљеници у филателију могу себи понекад да дозволе поштанске марке на кравама

Посебан вид коришћења поштанских марака је „персонализација“, то јест могућност да корисник сам осмисли садржај

Данци, ако хоће, могу на себе да „за лепе“ поштанску марку, разуме се, мисли се на овакву мајицу

марке. Први такав покушај био је у Холандији 1998. године: серија од десет самолепљивих марака само с натписом „Nederland“ и „80 с.“ по ободу марке док је остатак простора на маркама остављен да га купац попуни различитим мотивима који се нуде. Слично је било и у Аустралији. А почетком 2000. године Швајцарска пошта издала је марку поводом наступа-

ња новог миленијума и између две овакве марке предвиђене су две вињете с натписима „Пошта“ односно „Са најлепшим жељама“ на четири језика. Ове две вињете могу да остану без тих текстова, те да се користе (како пошта нуди) за уштампавање „персонализованих“ честитки. Наиме, плаћањем одређене суме и слањем фотографије у боји и нацрта поруке, наручилац на овом простору добија своју, личну,

штампану поруку, честитку која се, налепљена заједно с марком, шаље путем поште.

Канадска пошта је средином јуна 2000. године такође омогућила да на мар-

ПОДНИКНИ ЗАБАВНИК

13. 7. 2001.

3e millénaire

ло је могуће за неколико минута добити сопствену слику у боји на вињети поред марке „Миленијум“ од 3 франка. Услов: куповина табачића од 10 марака уз одговарајуће вињете, по цени од 60 франка. Дакле, кошта два пута више од цене самих марака, што и није претерано. Исти је случај и у Белгији на изложби „Belgique 2001“, јуна ове године: табачић од 10 марака и 10 вињета са ликом купца... Све ово као да наговешта-

или непристојним порукама? Или „Ако неко да слику особе која не жели да буде овако приказана“...

На крају, треба рећи да поједине поштанске управе, или сродне организације, поред коврата „првог дана издања“ (такозваних „макси-

мум-карата“), спомен-листова са маркама и текстом и осталих облика савремене филателије „издају“ и неке предмете који не спадају у тај хоби, али преузимају његове мотиве. На пример, Дански филателистички центар, при Пошти, нуди уз марке и мајице (T-shirt) са уштампаним увећаним сликама марака, рецимо „Спорт“ из 1996. године са приказом „Једриличарство“ од 5 круна. За младе су израђени ранци са натписом „Пошта – Марке и

ки с натписом „Канада“ и „46 центи“ буде лична фотографија, слика с венчања или слика кућног љубимца. На јесењем Салону филателије 2000, а касније у ПТТ музеју у Паризу, би-

ва једну од могућности коришћења марака у новом веку. Наравно, одмах се јављају душебрижници с питањима: „А шта ће бити ако личност на слици носи бец са политичким ознакама

деветнаест

филателија". Поводом 500. годишњице открића Америке (пored одговарајућих марака) у САД су припремљене мајице са репродукцијом марке од 5\$ из 1892. године. Шведска је припремила свилене мараме плаве боје на којима су приказане нове шведске марке. Већ поменута „везена марка“ нашла се на краватама с тим мотивом. Поводом 150. годишњице Швајцарске поште лансиран је познати швајцарски вишенаменски перорез који, поред уобича-

јених делова, садржи и лупу и пинцету. Све је спаковано у кутијицу са одговарајућим натписом. Истим поводом нуди се џепни и ручни сат са одговарајућим натписом и грбом Швајцарске поште...

Владимир Прикић

НИКОЛА ТЕСЛА ПРИЧА:

БАЈКА О ЕЛЕКТРИЦИТЕТУ

Ко истински жели да схвати сву величину нашег доба, треба да се упозна са историјом науке о електрицитету. Ту ће наћи бајку какву не зна ни „Хиљаду и једна ноћ“.

Прича почиње далеко пре почетка наше ере, у доба када су Талес, Теофраст и Плиније говорили о магичним својствима „електрона“ (филибара), те драгоцене твари која је постала од суза из очију Хелијада, сестара оног несрећног младића Фаетона који је покушао да овлада Фебовим кочијама и скоро спржио читаву Земљу. Ту мистериозну појаву живахна машта старих Грка приписивала је, наравно, неким надземаљским узроцима и удахнула филибару живот и душу.

Је ли то било стварно веровање или више песничко тумачење – то је отворено питање. И дан-данас има врло просвећених људи који мисле да је бисер жив, да у додиру с топлим људским телом постаје све лепши, све сјајнији, а многи научници верују и да је кристал живо биће, па се такво мишљење чак проширило и на читав свемир откако је Цигидиз Чандра Бозе показао низом значајних експеримена-

та да и такозвана беживотна материја одговара на спољне надражаје на потпуно исти начин на који реагује биљно и животињско ткиво.

То значи да се ова пражноверица о филибару, уколико је уопште и постојала, не може узети као доказ о њиховом незнању, али се о њиховом познавању електрицитета, ипак, може само нагађати. Занимљива је чињеница да су они тај свој „проналазак“ радије употребљавали за неку врсту електротерапије. На неким

примерцима старог новца налазимо двоструке звезде, налик на варнице, сличне онима које производи галванска батерија. А и неколико других сачуваних података, мада врло оскудних, говори у прилог уверењу да је било оних који су имали много дубље знање о природи ове појаве запажене на филибару. Тако се Мојсије, на пример, несумњиво служио електрицитетом много вештије него ма ко у његово време. У Библији се на једном месту у детаље, с великом прецизношћу, описује у ствари машина у којој се електрицитет стварао

Један од највећих истраживача и изумитеља на пољу електро и радио-технике најпре је, 1915. године, дванаестогодишњој девојчици Поли испричао, а потом и записао, ову кратку историју електрицитета и електричне струје

трењем ваздуха о свилене завесе и гомилао у кутију конструисану као кондензатор. Врло је вероватно да је Аронове синове убила струја високог напона и да је весталска ватра код Римљана била електричне природе. „Инжењерима“ тог времена морао је бити познат погон каишевима, те се не може претпоставити да нису опазили обилно развијање статичког електрицитета. Уз погодне атмосферске прилике каиш се може претворити у прави динамички ге-

нератор, способан да изазове многа врло занимљива дејства.

Ја сам палио електричне сијалице, покретао моторе и изводио разне друге не мање занимљиве експерименте – све помоћу електрицитета добијеног каишевима и нагомиланог у лимене кутије.

Може се са сигурношћу закључити да су старим филозофима биле познате многе чињенице у вези с овом неухватљивом силом, те је чудновато да је било потребно да прође две хиљаде година до појаве прве научне расправе о електрицитету и магнетизму, до чу-

ЕЛЕКТРИЦИТЕТУ

веног Гилбертовог дела објављеног 1600. године.

Овако дуг период неактивности може се ипак донекле објаснити. Ученост је била привилегија изабраних, који су свако ново сазнање љубоморно чували у свом кругу. Везе није било лако одржавати, па је тешко долазило до сарадње између географски раздвојених истраживача. А узрок је донекле била и склоност људи тих времена да запоставе практичне проблеме и да се боре, да живе за апстрактне принципе, за догме, предања, идеале.

Човечанство се у Гилбертово време још није било много променило, али су његова јасна учења снажно деловала на учене духове. Почеле су се брзо, једна за другом, појављивати разне машине на принципу трења, па је растао и број експеримената и посматрања. Празноверни страх постепено је уступио место научној проицљивости, те је 1745. године свет са узбуђењем примио вест да су Клајст и Мушенброк успели да у једну посуду ухвате неку мистериозну супстанцу која је затим показала своју разорну снагу ослободивши се уз љутити прасак. Тако се родио кондензатор, мо-

жда највећи изум у историји развоја науке о електрицитету.

За следећих четрдесет година човечанство је начинило два огромна скока напред. Франклин је показао идентичност оне благе филибарове душе и славичног Јупитеровог појаса, а Галвани и Волта пронашли су електрохемијски извор струје из кога се магични флуид може добити у неограниченим количинама. А онда је за даљих четрдесет година постигнут још крупнији успех: Ерстед је постигао значајан напредак тиме што је електричном струјом

успео да утиче на магнетну иглу. Араго је створио електромагнет, Сибек – терmostуб, а Фарадеј све те успехе крунисао изјавом да је успео да из магнета добије електрицитет, чиме је у ствари открио принцип оне дивне машине – динама и започео нову еру не само научног истраживања, већ и практичне примене електрицитета. Отада се проналасци неочењиве вредности нижу вртоглавом брзином. Телеграф, телефон, фонограф, сијалица, индукциони мотор, осцилаторни трансформатор, рендгенски зраци, радијум, радио –

све је то, уз многе друге револуционарне проналаске, дубоко изменило животне услове човечанства. За осамдесет и четири године она неухватљива супстанца из живог филибара и магнетног камена претворена је у киклопске снаге које све брже и брже окрећу точкове прогреса.

То је укратко бајка о електрицитету од Талеса до данас. Догодило се немогуће; надмашени су и најлуђи снови, а зачуђени свет се пита: шта је сад на реду? ■

Никола Тесла
(1856–1943)

5)

ЈЕДИНА

Како сам почео да свирам: РАДОМИР МИХАЈЛОВИЋ ТОЧАК

Једна од многобројних предности гитаре јесте у томе што је већина гитариста свира на неки свој начин, па тако свако има сопствени звук – сматра жива легенда нашег рокенрола Радомир Михајловић Точак. Прошле су три деценије откако је Точак са пријатељима основао групу „Смак“ која ни данас не престаје да задивљује своје поклонице. Чини се да „прогресивни“ рокенрол одржава устању не-смање-ног

полета ове истинске представнике рок музике на нашем тлу. Тако и ову, тридесету годину постојања, „Смак“ обележава новим компакт-дискот својих највећих хитова под називом „Историја“.

Радомир Михајловић Точак познат је и цењен као виртуоз међу рок гитаристима. О томе како треба свирати рок гитару Точак је објашњавао и полазницима семинара за вре-

ме овогодишњег „Гитар арт“ фестивала одржаног у јуну у Београду. Иако су то углавном били класични гитаристи, сви су га слушали с великом пажњом откривајући тако многе тајне које само Точак зна. За читаоце „Забавника“ Радомир Михајловић Точак испричао је причу о томе како је и када почео да свира на инструменту који је постао његова судбина.

Да би неко постао добар рок гитариста, требало би да зна све што се дешавало у музици бар у протеклих пет стотина година. Да види и чује како то други раде!

Не сећам се тачно када сам почео да свирам. Било је то врло, врло рано и био сам стварно мали. Можда сам имао четири године. Углавном, већ у петнаестој ја сам од гитаре почео на неки начин да живим: давао сам часове. Ето, нисам ни приметио, а гитара је постала моја професија. Занимљиво је да је мене привлачила хармоника. Није ми се дало. Читав живот проводим међу жицама. Рано сам оболео: дуго сам био у болници. Једина ствар са којом сам могао да се играм, да је носим свуда са собом, била је гитара. Заправо, нисам имао никакве друге играчке.

На мене је значајно утицао отац који је такође свирао гитару. Знао је акорде који су му служили као пратња, онако, уз певање. У деветој години добио сам првог учитеља. Почео сам од класике. У то време нисам свирао трзалицом, него прстима. Прстима свирам и данас. Мада и трзалицом, такође. Дуго сам свирао у „руском штиму“.

Међутим, оставио сам класику јер сам сматрао да такав начин свирања јесте копирање клавира. То нисам желео! Јер, гитара је нешто посебно. С доласком рокен-

НАЈБОЉИ ГИТАРИСТА

Извесни београдски гитариста З. заде-сио се једном приликом у продавници музичких инструмената где је власник, иначе његов пријатељ, убеђивао неку госпођу у високи квалитет гитаре коју је она требало да купи за свога сина.

– Ако не верујете, ево, питајте најбољег југословенског гитаристу! – рече продавац и свечано показа руком у правцу поменутог З.

– Јао, господине Точак! Драго ми је... – искрено се обрадова госпођа па пружи руку ■

ПРАВА ИГРАЧКА

рола она је постала изворни инструмент. Музика минулих епоха за гитару јесте, у ствари, музика за лауту. Постоји пуно дефиниција гитаре, па и рок гитаре, али ниједна није сасвим тачна. Да, то је жичани инструмент. И? Она има једну необјашњиву димензију. Имате шпански фламенко, имате јужноамеричку босанову, имате блуз и џез гитару... Класична гитара, фламенко гитара, џез гитара, рок гитара – тешко је наћи праву, заједничку одредницу.

Када сам чуо како свира Хенк Марвин из „Ше-доуза“, био сам одушевљен иако је заправо Џими Хендрикс установио начин свирања рок гитаре. Мислим да је то и дан-данас једини прави приступ, једини изворни правац у који се уливају сви остали. Нико га још није превазишао.

I ponovo
u vašem gradu
NESQUIK
beeeeeeeend!

ПЕСМА ЗА ВЕЖБУ

ЧОКОЛАДА („ИДОЛИ“)

Д-е-аур

Ти си моја ЧОКОЛАДА

А-аур

ЈА САМ ТВОЈА ЧОКОЛАДА

И ДА НЕМА ОНОГ ГАДА

Д-аур

ЈА БИХ ТЕ ЉУБИО!

Д-е-аур

ЈА БИХ ТЕ ЉУБИО,

А-аур

ЈА БИХ ТЕ ЉУБИО,

ЈА БИХ ТЕ ЉУБИО

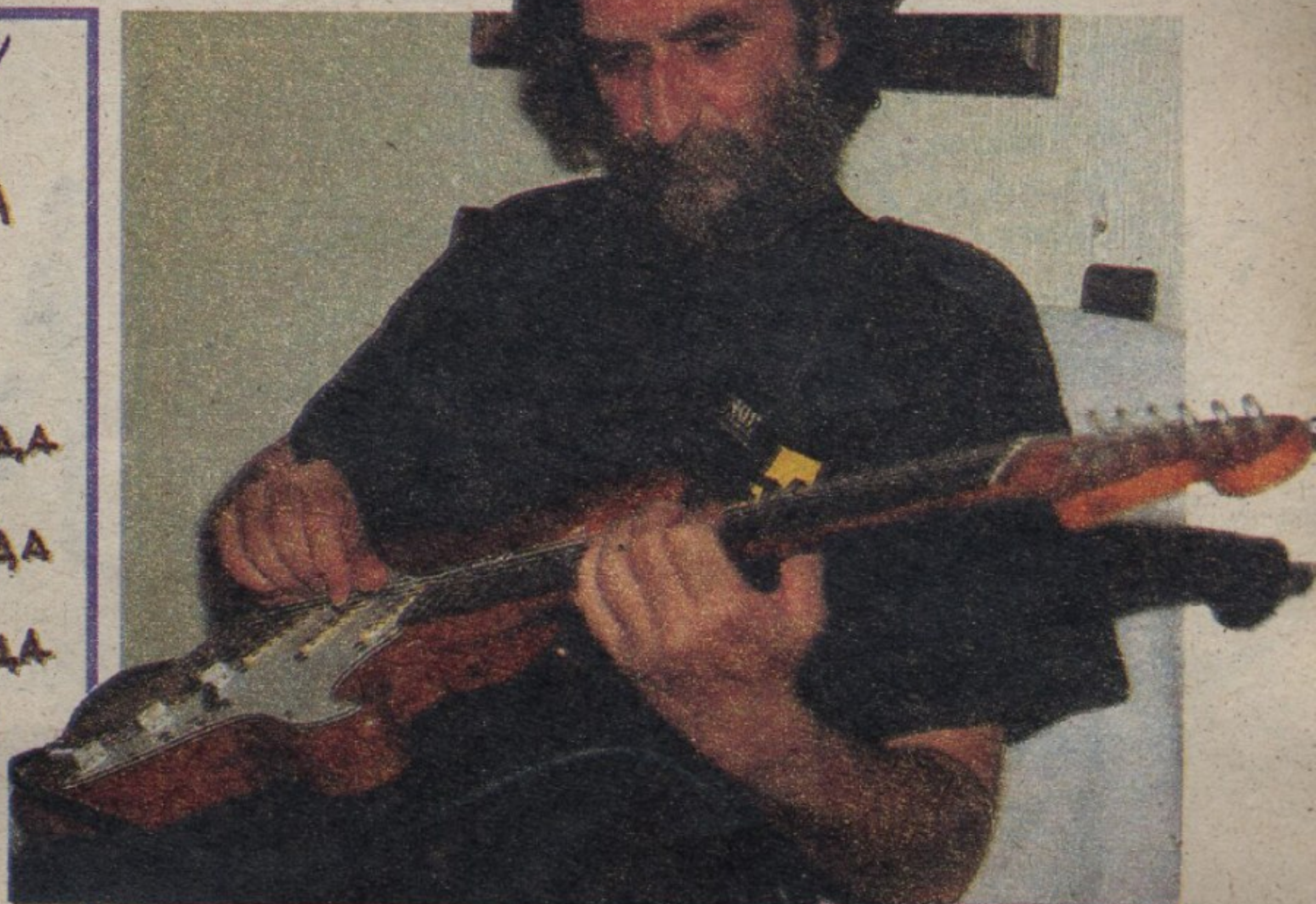
Д-е-аур

ЈА БИХ ТЕ ЉУБИО!

Да би неко постао добар рок гитариста, требало би да се упозна са свим што се дешавало у музици бар током протеклих пет стотина година. Да види и чује како то други раде. Од класике најчешће слушам руске и француске композиторе. Обожавам Равела! Сматрам да су Франциско Тарег и касније Сеговија значајно допринели развоју класичне гитаре.

У Србији има велики број добрих рок гитариста, а половина – то су моји ђаци, они који су прошли кроз моје курсеве и школе. У Шумадији има изванредних гитариста, у Крагујевцу, Чачку, Нишу... Треба имати у виду да, када је реч о гитари, постоје одлични гитаристи, али непознати. Једноставно, не појављују се у јавности.

Одмах се чује да ли је неко добар гитариста или само без

ШТА ЈЕ ТО ТРЗАЛИЦА

Трзалица је танка плочица од кости, рога, корњачевине, дрвета, метала, целулоида, пластике или сличног тврђег, али савитљивог материјала. Њоме се трзају жице појединих жичаних инструмената, пре свега гитаре. Облик трзалице је троугласт или елипсоидан. Употребљавала се још у античко доба (грчки – „плектрон“, латински – „плектрум“) када су китара и лира биле водећи музички инструменти. Затим су је употребљавали и лаутисти и вихуелисти у доба ренесансе. Уз помоћ трзалице данас свирају рок гитаристи, они који свирају мандолину, гитару, балалајку, тамбуру, цитру и друге сличне, углавном фолклорне инструменте. Свирач држи трзалицу у десној руци, између палца и кажипрста. Она даје посебну боју тону ■

везе ређа ноте. Када сам почео да свирам, нисам имао трзалицу. Свирао сам обичном шибицом! И вежбао, вежбао, вежбао. Треба вежбати све док се не постигне оно право и тачност погађања жице. Тако долазимо до правога „тајминга“, а то значи да умеш да одсвираш праву ноту у право време.

Десну руку рок гитаристи држе свако на свој начин. А та десна рука, то је једна велика тајна. Клептон се и данас као „придржава“, наслања малим прстом. Свако ради на свој начин и свако

има свој звук. Хендрикс је такође све радио по своме. Када свирам трзалицом (иако не свирам искључиво трзалицом), ја се наслањам на следећу доњу жицу. Меклафлин, рецимо, свира тако што се наслања на горњу жицу. Постоји и „alternet picking“, горе-доле, зависно од тога да ли има синкопа. Другим речима, пуно тога мора да се реши док свирање не постане одлично. Дакле, ништа без вежбања! ■

Припремила
Мирјана Огњановић

Субота 19. јун 1991. године био је дан какав се само пожелети може. Вудар и топао, таман колико треба. Ведро је била и Биљана Цвијан, мајка двојице дечака, Луке и Николе. Све што је намеравала урадила је на време радујући се заказаној партији јамба. Коцкице су је служиле као никада раније. Тако је било све до 11 сати. Тада је осетила први бол у стомаку. Био је тако јак да је пресекао у пола речи. Остала је отворених уста, без даха. За њим је уследио други, још јачи.

У првом тренутку помислила је да је покварила стомак. Онда је посумњала на

под. Онда је поново изгубила свест.

Биљану је пробудило шљепкање по образима. Стигла је екипа хитне помоћи. Претпостављали су да јој је, можда, пукао чир. Дали су јој инјекције за умирење болова и рекли да их поново позове ако јој се стање погорша. Инјекције јој, како нам је причала недавно, нимало нису помогле. И даље је имала јаке болове, али је одлучила да трпи ћутке, све време на ивици свести. Бојала се одласка у болницу.

– Болови које сам те ноћи осећала – каже Биљана Цвијан – не могу ни са чим да се пореде. Били су јаки, оштри, раздирући. Чинило ми се да ми неко чупа кости. Дошло ми је да вриштим, али сам знала да то неће помоћи. Само бих пробудила Горана који је у међувремену заспао, а он би ме сместа одвео у болницу, што нисам хтела ни за живу главу. Мало због тога што сам веровала да овај ужас мора да престане, а мало и зато што сам се бојала.

У пола седам ујутру више нисам могла да издржим. Болови су постали ужасни, а осим тога приметила сам да не могу да покрећем руке и ноге. Нема речи којима бих описала панику која ме тада обузела. Догађало ми се нешто страшно. На одлазак у болницу сада сам гледала као на једино и спасоносно решење. Пробудила сам Горана...

И док јој је супруг помагао да устане, у пределу слепог црева приметила је оток де-

прехладу. А, можда је, мислила је, у питању stomачни грип. Шта год да је, болови нису престајали.

Видећи да јој није добро, сестра с којом је играла јамб, одлучила је да иде кући. Биљана је једва испратила до врата. Док их је закључавала осетила је снажну мучнину и пожурила у купатило. Повраћајући се, низ леђа јој се сливао хладан зној, а свест почињала да се мути. Пред очима су јој се ковицали светлаци, а онда је наступио мрак. Мора да је трајао кратко јер је, кад је дошла к себи, још стајала крај лавабоа чврсто се држећи. – Горане! – почела је да дозива мужа који је спавао. Чуо је. Срећом – јер њен глас убрзо је прешао у крклање. Остала је без ваздуха.

Борећи се за дах, осетила је како јој колена клецкају. Да је супруг није прихватио, сручила би се на

двадесет четири

БИЛА САМ МРТВА

Кад су двадесетосмогодишњој Биљани Цвијан у кикиндској болници покушали да изваде крв из вене, чула је глас који каже да крви нема

бљине прста. Поново су позвали хитну помоћ. Пет минута касније Биљана је била на носилима.

У болници је утврђено да јој је притисак врло низак и

да јој се телесна температура опасно спушта. Самртничко бледило и несносна жеђ коју је осећала били су показатељи могуће перфорације у трбушној дупљи. Али, да ли

ЖИВОТ ПИШЕ
ДРАМЕ

Биљана
Цвијан

је у питању било слепо црево, чир или нешто треће, још није било сасвим јасно. Оток се у међувремену ширио...

И док су лекари покушавали да утврде шта је у пита-

њу, Биљана је – тако нам је рекла – постала свесна да умире.

– То се ваљда дешава свим људима у тренуцима кад им се приближи крај –

каже. – Једноставно, поста-ну свесни да је све готово. И мени се то десило, и то је за мене био шок. Зар је могуће да умирем са само 28 година, питала сам се. То је била моја једина мисао. Читала сам да се људима на смрти врте неки „филмови“ по глави у којима у делићу секунде поново преживе цео живот. Мени се то није догодило. Мислила сам само о томе да ме за који трен неће бити и да то некако није право. Онда су се око мене ускомешали људи у белим мантилима и ја сам у руци једног од њих видела огроман шприц с дугачком иглом коју је приносио мом стомаку... Ништа нисам осетила. Вероватно због тога што није постојао бол јачи од оног који сам већ трпела. Међутим, кад су иглу извукли, чинило ми се да је притисак у трбуху попустио и да ми је мало лакше. Онда сам почела на неки чудан начин да се „губим“. Чула сам све око себе, видела све, а опет, као да сам нестајала, удаљавала се мада сам знала да сам још ту.

Пре него што је пала у кому, Биљана је чула глас који је захтевао да јој се извади крв из вене и одговор да не може – у вени није било крви! Јер, њен притисак је био нула са 40. Онда су одјекнули узбуђени гласови, шкрипа, неко ударање метала о метал. Биљани се чинило као да је подижу у ваздух, затим спуштају. Отворила је очи и угледала лица с маскама, зелено платно којим су кренули да је покривају. Последње

што је видела пре него што су јој ставили маску за анестезију била је блештава светлост с таванице. Онда је утонула у мрак...

Оно што је уследило личило јој је на сан.

– Не знам како то да објасним – наставља своју причу Биљана Цвијан. – Тек, у једном тренутку ја сам поново постала свесна себе, али на необичан начин. Осећала сам неко огромно олакшање, бол се изгубио. Најчудније је било то што ми се чинило да ја одозго, са таванице, гледам операциони сто, себе на њему и лекаре који погнутих глава ужурбано раде око мене. Видела сам лекарку, анестезиолога и чула је како виче: „Пумпајте, пумпајте!“ Чинило ми се да део мене одлази, нестаје, а други остаје на столу. Следеће што сам осетила био је осећај неизмерне среће, неког блаженства. Никад, ни пре ни касније, нисам се тако осећала.

Још нечега се Биљана, и после десет година, добро сећа – невероватног осећаја лакоће. Пред њом се пружао прекрасан поглед: дивне, зелене ливаде посуте разнобојним цвећем и пуно светлости...

Онда је све nestало. Кад је поново дошла к себи, Биљана је схватила да лежи у болесничкој соби, прикопчана на разне цеви и апарате. Ништа је није болело нити је осећала било какав страх. То се, свакако, одражавало и на њеном лицу. Њен друг који ради у болници посетио је одмах пошто се пробудила и касније јој испричао да никад раније није видео тако лепо расположеног пацијента...

Кад се мало опоравила, Биљана Цвијан је сазнала да је узрок њених тешкоћа била ванматерична трудноћа и пуцање тубе јајовода. По процени лекара који су је оперисали, у трбушну дупљу излило јој се око три литра крви. Срчани притисак био јој је нула и то је разлог што у венама није било крви – срце је није пумпало. Све то заједно довело је до клиничке смрти. Из ње је извучена изванредним напорима екипе кијиндске болнице

Олга
Вукадиновић

Илустровао Брана Јовановић

„Забавников“ историјски забавник

УБИЛА ГА БАБА

Хелиогабал је упамћен као један од најразвратнијих римских царева

Уместо да тиме буду почаствовани, сви су прижељкивали да не добију позив за гозбу код цара. У време владавине Марка Аурелија Антонина, римског владара познатијег као Хелиогабал или Елагабал, људи су се непрестано питали шта ће следеће да смисли овај млади цар, пореклом Сиријац. Рођен 204. године у граду Емесу, данашњем Хомсу, још као дечак постао је врховни свештеник источњачког бога Елагабала. Кад је у близини Антиохије победио цара Макрина, римски Сенат одлучио је 218. године да га прогласи за цара. Хелиогабал је тада имао само четрнаест година. Владавина је за њега постала игра, и то сурова.

Поштовање Елагабала, које је пре Марка Аурелија Антонина било ограничено само на град Емес, а за његове владавине прерасло у веру коју је признавала држава, везивало се за култ чије су обележје биле непрестане оргије. На свакој од светковина Хелиогабал се трудио да званицама што више загорча живот.

Слао је, на пример, гласнике да по целом Риму трагају за најдебљим мушкарцима, а када би одабрао седморицу најгојазнијих добро би их нахранио и напојио, и смештао на ваздушне јастуке које би потом пробушио! Кад би се несрећници угрувани нашли на поду, највише је уживао цар.

Волео је такође да гостима служи храну направљену од мермера, камена, дрвета. Нуткао их је да што више ставе у тањир, а онда гледао како се зноје док, на његово наваљивање, покушавају да камени залогај прогутāju у сласт. А ако би се на трпези нашао права храна, присутни никада нису знали шта ће наћи у неком од наизглед укусних јела: сос би врвео од паукова, у слаткишима би згрожени гост нашао измет неког од Хелиогабалових љубимаца... Јер, цар је обожавао животиње, посебно дивље.

Дешавало се да Хелиогабал у пиће сила неко омамљујуће средство, а кад би се гости отрезнили, схватили би да се налазе у просторији пуној лавова или тигрова. У првом тренутку тешко да је неком пало на памет да су звери припитомљене. И поред тога догађало се да скоче и растргну човека, што је младог цара посебно радовало. Више је волео да гост заврши у канџама дивљих звери, него да госта отера у смрт сипајући му отров у пиће. Поданицима које није успевао да намами у палату Хелиогабал је волео да шаље поклоне: отровне паукове, змије, жабе...

Кад је некуд ишао, Хелиогабал се обавезно возио кочијама у које би упрегао лавове, тигрове, медведе, понекад и бесне псе. Кочије су понекад, под најстрашнијим претњама, морале да вуку и девојке и то наге, без крпице на себи.

Хелиогабалова обест није имала краја. Расипао је државну имовину градећи куће у које би само једном ушао, купатила која би срушио после прве употребе. Његове игре, којима није било границе, неко је морао да заустави. На захтев Хелиогабалове баке, цару су пресудили преторијанци, његова телесна гарда. Убијен је 222. године, а тело је бачено у Тибар. За овим владарем, једним од најразвратнијих римских царева, нико није зажалио ■

В. С.

Хелиогабал је убијен када је имао само осамнаест година. За њим нису жалили ни најрођењии.

КО ЈЕ КОГА ВОЛЕО?

„Пекарка“ пре конзервације
на левој руци девојке
прстен се не види јасно.
На платно виси на
левој страни
златним словима
је исписано
„Рафаел
на Урбана“

МАЛА ПЕКА

Ко је била Маргарита Лути? Вереница великог италијанског сликара ренесансе Рафаела Санџија или само његов модел и неузвраћена љубав? На ово питање, чини се, одговор је испливао приликом конзервације једне Рафаелове слике

Није ни реткост нити је необично да се приликом конзервације дела старих сликара испод слојева вековне патине појави неки до тада невидљиви детаљ. То се недавно догодило и са портретом „Пекарка“ који је дело славног Рафаела Санџија. На левој руци девојке са слике засијао је веренички прстен чије је откриће поново оживело причу стару скоро пет векова: о сликаревој љубави према младој и лепој пекаревој кћерки. Љубав му, наводно, није била узвраћена.

Маргарита Лути, како се звала седамнаестогодишња

девојка, позирала је Рафаелу у време када је са сарадницима фрескама осликавао унутрашњост виле Фарнезина у Риму 1518. године. Упознали су се у оближњој пекари њеног оца у којој је продавала пециво. Привукла је његову пажњу смерним лицем и једром младошћу. Био је упоран у жељи да му позира. Пристала је уз једва изнуђено очево одобрење.

Припроста, чак похотна?

На изненађење сарадника и пријатеља, велики сликар смртно се заљубио. На

ПОПУЛАРНИ
ЗАБАВНИК

13. 7. 2001.

њихово пецкање и заједљиве опаске о томе како је девојка ипак знатно млађа од њега није обрао пажњу. Још нешто им није било по вољи: нису могли да се помире с тим да је њиховом пријатељу срце украде девојка из народа с не баш тако смерним лицем како га је описивао Рафаел. Напротив, међу собом су је називали припростом „похотном пекарком“ која њиховом пријатељу неће узвратити љубав и само се поиграва с великим Рафаелом.

Да ли је било баш тако, знали су само Рафаел и млада Маргарита Лути, девојка с портрета, љупког и смерног лица на ком нема ни трага од оног што су јој приписивали Рафаелови пријатељи. А да ли је сликар своју драгу само видео у најлепшем светлу питање је уметничке слободе. Било како било, тешко да би се истина икада сазнала да се није „појавио“ прстен на левој руци Маргарите Лути. Веренички, тврде реставратори и историчари уметности. Ово их је, посебно историчаре уметности, навело да истраже шта се догодило са том

1520. у тридесет седмој години. Прелиставали су старе црквене књиге у Риму и околини што јесте мукотрпан посао, али жеља да открију истину о последњим годинама живота славног Рафаела и изабраници његовог срца није их напустила. Били су уверени у једно: тешко да би такав човек некоме поклатио љубав, а да она остане неузвраћена.

**На плавој траци,
златним
словима...**

Изгледа да су били у праву. У црквеним књи-

Аутопортрет
Рафаела Санција
налази се у
Фиренци,
у галерији
Уфици

ПЕКАРКА И ВЕЛИКИ РАФАЕЛ

девојком са Рафаелове слике, да ли је она заиста била верена и за кога јер је познати сликар умро две године после њиховог познанства,

гама римског манастира Свете Аполоније нађено је име Маргарите Лути којим се доказује да се заредила 1520. године. И то после са-

мо два месеца од смрти Рафаела Санција. Ово је доказ да је прстен био веренички, и Рафаелов, и да је њена љубав према чувеном

сликару била искрена, као што у тим годинама може да се воли – рекао је на ово откриће један од италијанских историчара уметности.

Рафаел Санцио умро је 6. априла, истог оног дана и месеца када је и рођен 1483. године. Случајност која је предодређена само великанима, тврде астролози, а „Рафаел из Урбина“ очигледно је био један од њих. Овако се и потписивао на својим сликама, али на оној познатој као „Пекарка“ неубичајено: око левог рамена своје драге Маргарите на плавој траци и златним латинским словима, исписао је „Рафаел из Урбина“. Портрет је остао недовршен. Баш као што је прекинута и њихова љубав ■

Вито Недељковић

СТОПАМА ПРЕДАКА

Рафаел Санцио рођен је 1483. године у Урбину, у породици златара и вајара, па је и њему, очигледно, било суђено да настави породичну традицију. Отац Ђовани увиђа да даровитост његовог сина превазилази оквире породичног заната. Зато шеснаестогодишњег Рафаела шаље 1499. године у Перуђу, у радионицу сликара Пјетра Вануџија, званог Перуђино, који га учи да ствара ликовне смирене лепоте – баш као што је и лице Рафаелове љубави Маргарите Лути. Потом у родном Урбину учи од Пјера дела Франческа, а од 1504. године Рафаел борави у Фиренци. Ту се упознаје са Леонардом да Винчијем и Микеланђелом. Ради велике олтарске слике Богородице као и портрете чланова богатих породица, цртеже... Године 1508. настањује се у Риму, у који је дошао на позив Брамантеа. На његовим делима из тог времена до изражаја долази дух ренесансе: класичан склад и идеална лепота. Од 1517. године ради на изградњи цркве Светог Петра јер Рафаел је познат и као градитељ. Урадио је и нацрте за неколико познатих вила, између осталих и за палату Пандолфини у Фиренци. Упамћен је по чистоти својих цртежа, јасноћи композиције и легим портретима ■

НАЈ, НАЈ ИЗ „ГИНИСОВЕ КЊИГЕ РЕКОРДА”

ВИДИМО СЕ

ПРЕЖИВЕЛИ

НАЈДУБЉА СТАРОСТ ПРЕЖИВЕЛОГ С ТИТАНИКА

Едит Хајсман, која је умрла јануара 1997. у 101. години у старачком дому у Саутемп-тону, Велика Британија, имала је 15 година када је „Титаник” ударио у ледени брег и потонуо у ноћи 14. априла 1912. године. Она се сећала како је, седећи у једном од чамаца за спасавање, посматрала свога оца Томаса Брауна како стоји на палуби, у руци држи чашу брендија и цигару и виче јој: „Видимо се у Њујорку!” Он је своју породицу водио из Јужне Африке у Сијетл у Америци где је наме-

равао да отвори хотел. Едит је 1993. године примила очев златни сат који је нађен у олупини брода.

НАЈДУЖЕ БЕЗ ХРАНЕ И ВОДЕ

Осамнаестогодишњи Андреас Михавец из Брегенца у Аустрији провео је 18 дана без хране и воде пошто га је полиција у Хехсту, у Аустрији, стрпала у затворску ћелију и заборавила. Нађен је на ивици смрти.

ПАД С НАЈВЕЋЕ ВИСИНЕ КОЈИ ЈЕ ПРЕЖИВЕЛО ДЕТЕ

Новембра 1997. године осамнаестомесечни Алехандро пао је с кухињског про-

зора на седмом спрату у Мурсији, Шпанија, где је живео с родитељима. Нико није видео овај пад, али је према бебиним модрицама и поцепаној одећи закључено да је, падајући, прво ударила у уже за сушење рубља пре него што је завршила у светларнику у приземљу зграде. Алехандро је осим модрица сломио један зубић и зацепио усну.

ПРЕЖИВЕО НАЈВИШЕ УДАРА ГРОМА

Роја Саливена, шумара из америчке државе Вирџиније, гром је ударио чак седам пута: године 1942. када је изгубио нокат на ножном палцу; 1969. када се извукао са спрженим обрвама; 1970. када му је опечено лево раме; 1972. када му се запалила коса; 1973. када му се поново запалила коса и када је зарадио опекотине на ногама; 1976. када му је повређен ножни чланак и 1977. када је задобио опекотине на грудима и стомаку. Злосрећни Саливен извршио је самоубиство септембра 1983. године, наводно због неузвраћене љубави.

НАЈДУЖЕ У ПОДЗЕМНОЈ ПЕЋИНИ

Спелеолог Џорџ ди Призни истраживао је 1983. године пећине у америчкој држави Висконсин када је пао у подземну реку и струја га увукла у подземну пећину. Спасиоци су од њега дигли руке после четири дана трагања, али је преживео хранећи се рибом и алгama са зидова пећине. Досетио се и да опара наранџасту вуну са свог џемпера и веже је за ноге десетак слепих мишева. Становници оближњег места видели су вуницу на слепим мишеви-ма и Призни је спасен 13 дана касније.

НАЈДУЖЕ НА СПЛАВУ

Пун Лим из Британске трговачке морнарице преживео је на сплаву рекордна 133 дана пошто је брод „Бен Ломонд” на коме је пловио

торпедован у Атлантском океану 23. новембра 1942. године. Спасао га је рибарски брод 5. априла 1943. на пучини код Салинополижа у Бразилу.

Најдуже време које су две особе провеле на сплаву и преживеле износи 177 дана. Табваја Микаијеа и Аренту Тибејитабу са острва Никунауа у архипелагу Гилбертових острва у Тихом океану и још једног рибара ухватио је циклон убрзо пошто су 17. новембра 1991. године испловили у отвореном чамцу дугачком четири метра. Нађени су избачени на обалу 11. маја 1992. године у Самоји 1800 километара од места одакле су кренули. Рибар је умро три дана раније.

НАЈДУЖЕ У РИБАРСКОМ БРОДУ

Норвешки танкер „Јоелм” наишао је 4. јануара 1999. године на никарагвански рибарски брод с посадом од седам чланова како плута 800 километара југозападно од луке Сан Хуан дел Сур у Никарагви. Рибари су се изгубили 35 дана раније када се на њиховом броду покварио мотор. Преживели су захваљујући месу и крви корњача.

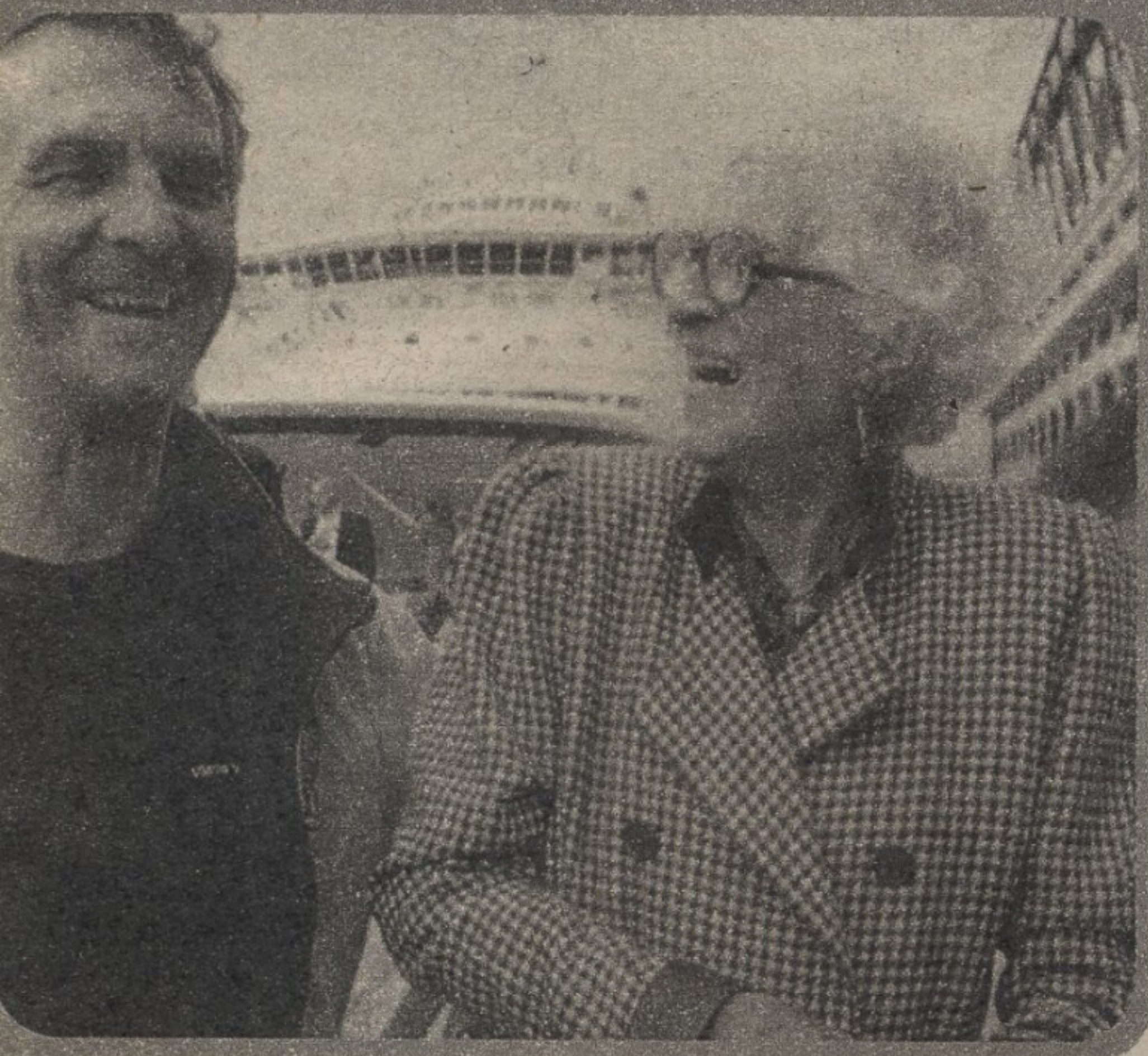
СПАСЕЊЕ С НАЈВЕЋЕ МОРСKE ДУБИНЕ

Највећа дубина с које је неко спасен износи 480 метара. Роџер Чепмен и Роџер Малинсон провели су у клопци у мини подморници „Пајсијиз III” 76 сати пошто су потонули 29. августа 1973. године 240 километара југоисточно од Корка у Републици Ирској. На површину су их 1. септембра извукли тегљач „Џон Кабот” и брод за спасавање на даљинско управљање „Керв”.

Највећа дубина с које је неко спасен без икакве опреме износи 68,6 метара. Ричард Слејтер успео је 28. септембра 1970. године да се извуче из насукане подморнице „Нектон Бете” у мору код острва Каталина у Калифорнији.

НАЈМЛАЂИ ПРЕЖИВЕЛИ С ТИТАНИКА

Мелвини Дин било је само осам недеља када је с родитељима и осамнаестомесечним братом путовала у трећој класи „Титаника”. Мајка, брат и она су се спасли, отац Берт био је међу 1517 путника који су заувек нестали. На овој слици Мелвина је на броду „Ројал Мелвисти” којим је пловила до места на ком је „Титаник” потонуо. Ту је гледала неуспеле покушаје да се део трупа подигне с дна.

У ЊУЈОРКУ!

НАЈДУЖЕ ПОД ВОДОМ БЕЗ ОПРЕМЕ

Године 1991. Мајкл Праудфут је док је испитивао крстарицу потопљену у близини Калифорнијског залива у Мексику оштетио свој апарат за роњење и изгубио сву залиху ваздуха. Како није могао да се врати до брода с кога је заронио, Праудфут је у подморници нашао велики мехур ваздуха и чајник пун свеже воде. Штедећи воду, дишући плитко и хранећи се морским плодовима, успео је да преживи два дана пре него што је спасен. Двогодишња Мишел Фанк из Солт Лејк Ситија, америчка држава Јута, пала је 1986. године у речицу и преживела под водом један сат и шест минута.

СПАС ПАДОБРАНОМ С НАЈВЕЋЕ ВИСИНЕ

Британски официри Ј. де Салис и П. Ло успели су да напусте авион и спасу се с висине од

17.100 метара изнад Дербија у Енглеској 9. априла 1958. године.

СПАС ПАДОБРАНОМ С НАЈМАЊЕ ВИСИНЕ

Британски официр Теренс Спенсер скочио је с падобраном с висине између 9 и 12

метара 19. априла 1945. године изнад залива Визмар у Балтичком мору.

НАЈВИШЕ БЕКСТАВА ИЗ ЛОГОРА ЗА ПРИНУДНИ РАД

Татјана Михаиловна Русанова, некадашња др-

НАЈМЛАЂА ОСОБА КОЈА ЈЕ ПРЕЖИВЕЛА СУДАР АУТОМОБИЛА

Вирхинија Риверо из Мисионеса у Аргентини добила је порођајне болове и изишла је на улицу да би аутостомирала до болнице. Повезла су је својим колима два мушкарца и она је на задњем седишту родила девојчицу. А када им је саопштила да ће по свој прилици родити још једно дете, возач је пожurio, претекао аутомобил испред себе и сударио се с трећим возилом. Вирхинија и њена тек рођена беба излетеле су у судару кроз задња врата и претрпеле незнатне повреде.

ПАД С НАЈВЕЋЕ ВИСИНЕ БЕЗ ПАДОБРАНА

Југословенска стјуардеса Весна Вуловић преживела је 26. јануара 1972. године пад с висине од 10.160 метара када је путнички авион DC-9 у коме је радила експлодирала над Србском Каменицом у Чехословачкој. Осталих 27 путника и чланова посаде погинуло је.

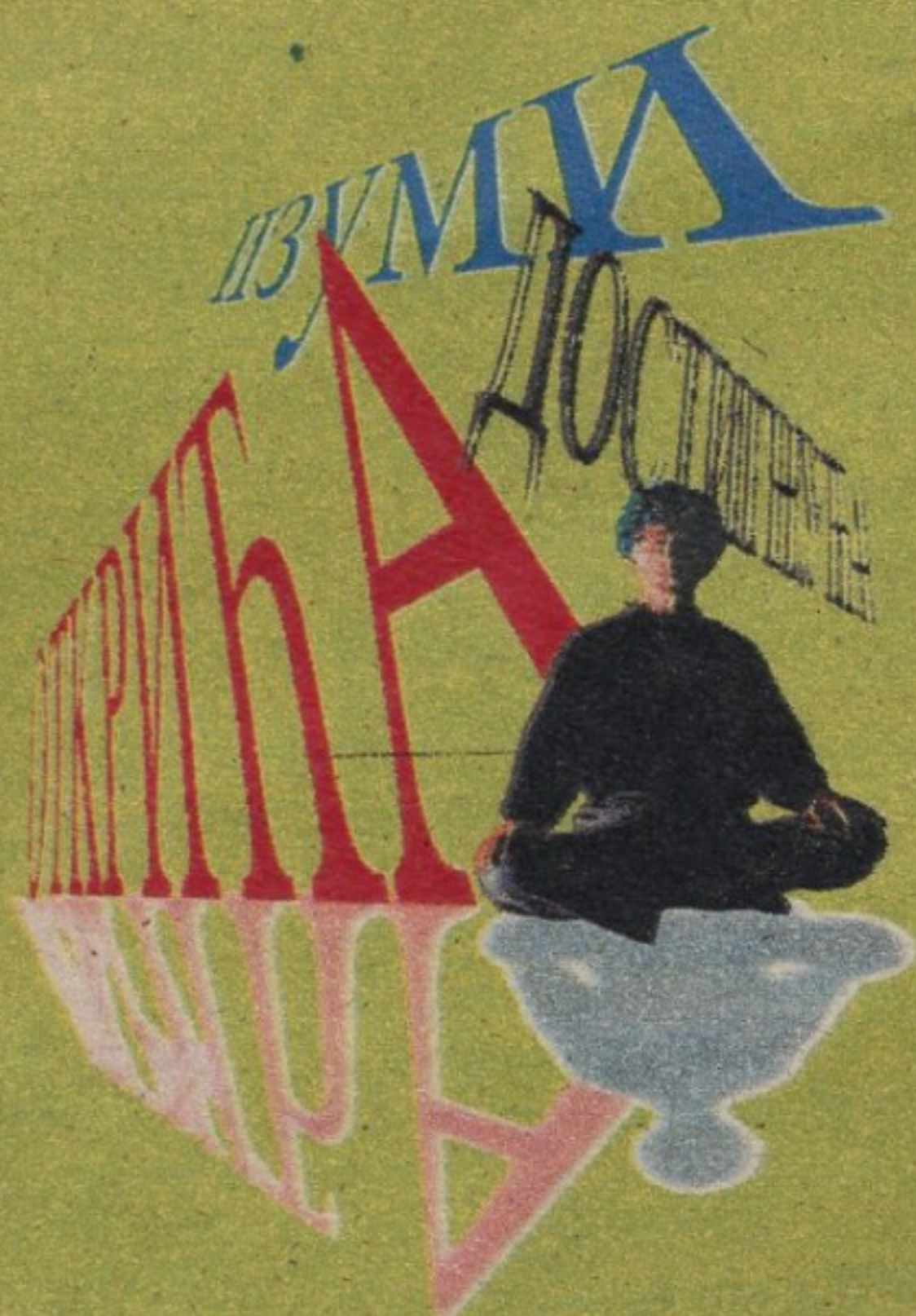
жављанка некадашњег Совјетског Савеза која сада живи у Хаифи у Израелу, бежала је између 1943. и 1954. године 15 пута из Стаљинових логора за принудни рад. И 14 пута је хватана и извођена пред суд.

Упркос томе, Вирхинија је устала, зауставила први аутомобил који је наишао и одвезла се у болницу где је родила сина.

Припремила
Бојана Дожић

НАЈДУЖЕ ЗАТРПАН ПОСЛЕ НЕСРЕЋЕ У РУДНИКУ

Јула 1998. године рудар Георг Хајнцл нађен је жив после 10 дана проведених на дубини од 63 метра у рушевинама рудника у селу Ласингу у Аустрији. Десеторица рудара који су покушали да га спасу остали су затрпани у блату клизишта.

КОЖА ОД КОСЕ

Група стручњака из Лајпцига пронашла је нов начин лечења хроничних рана, чирева и трајно оштећене коже на ногама.

– Уместо да пацијентима код којих треба да се уради трансплантација узимамо кожу са бутине, ми само „ишчупамо“ повећи прамен косе – каже биотехнолог Венцел Новак. – Када у хранљиви раствор чија је температура 37 Целзијусових степени положимо корене ишчупаних власи, из њих ће израсти ћелије коже. После две седмице оне ће се са доње стране исхрањивати, а са горње дисати као и природни спољашњи слој коже. Месец дана касније хирург ће већ моћи да на рану нанесе комадиће нове коже. За свега неколико месеци на овај начин зарашће чак и вишегодишње, дотад незалечиве ране ■

EUREKA!

Zeka, pronalazač
Nesquik čokoladnog mleka

И ЦИПЕЛЕ И РОЛЕРИ

Лево: „улични летачи“ на улици. Десно: ципеле с ролерима који се увлаче у ђон и избацују из њега

На овај изум млади су нестрпљиво чекали: ципеле с ролерима који се увлаче у ђон на ципелама.

На послу, у аутобусу и аутомобилу то су обичне ципеле док се на улици једним покретом руке претварају у ро-

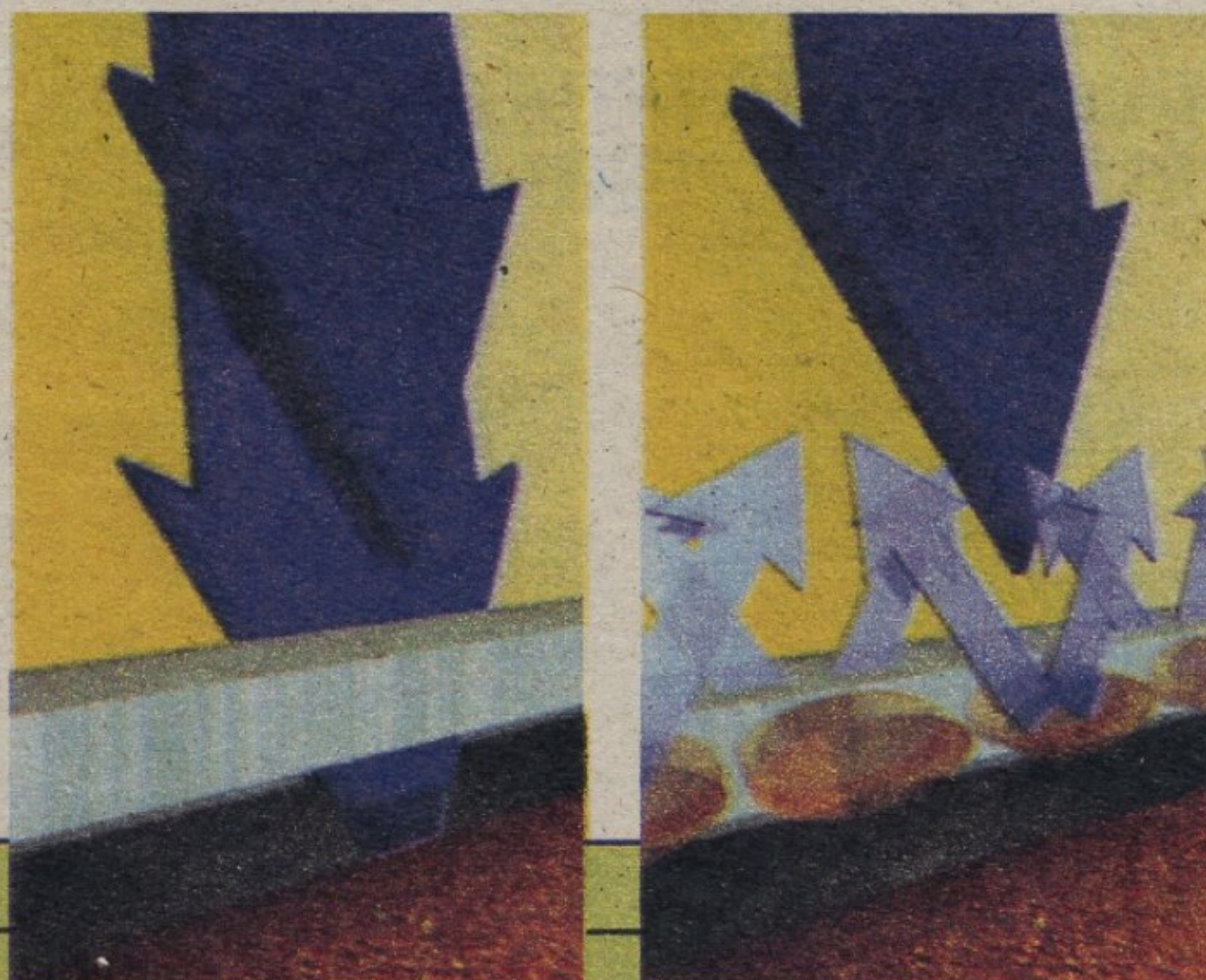
лере. Из сваког ђона тада излазе по два точка и на њима власник „уличних летача“, како су ципеле са уграђеним ролерима назване, наставља да се креће плочником. „Улични летачи“ стају око 300 DEM ■

ПРАШАК ПРОТИВ ОПАСНИХ ЗРАКА

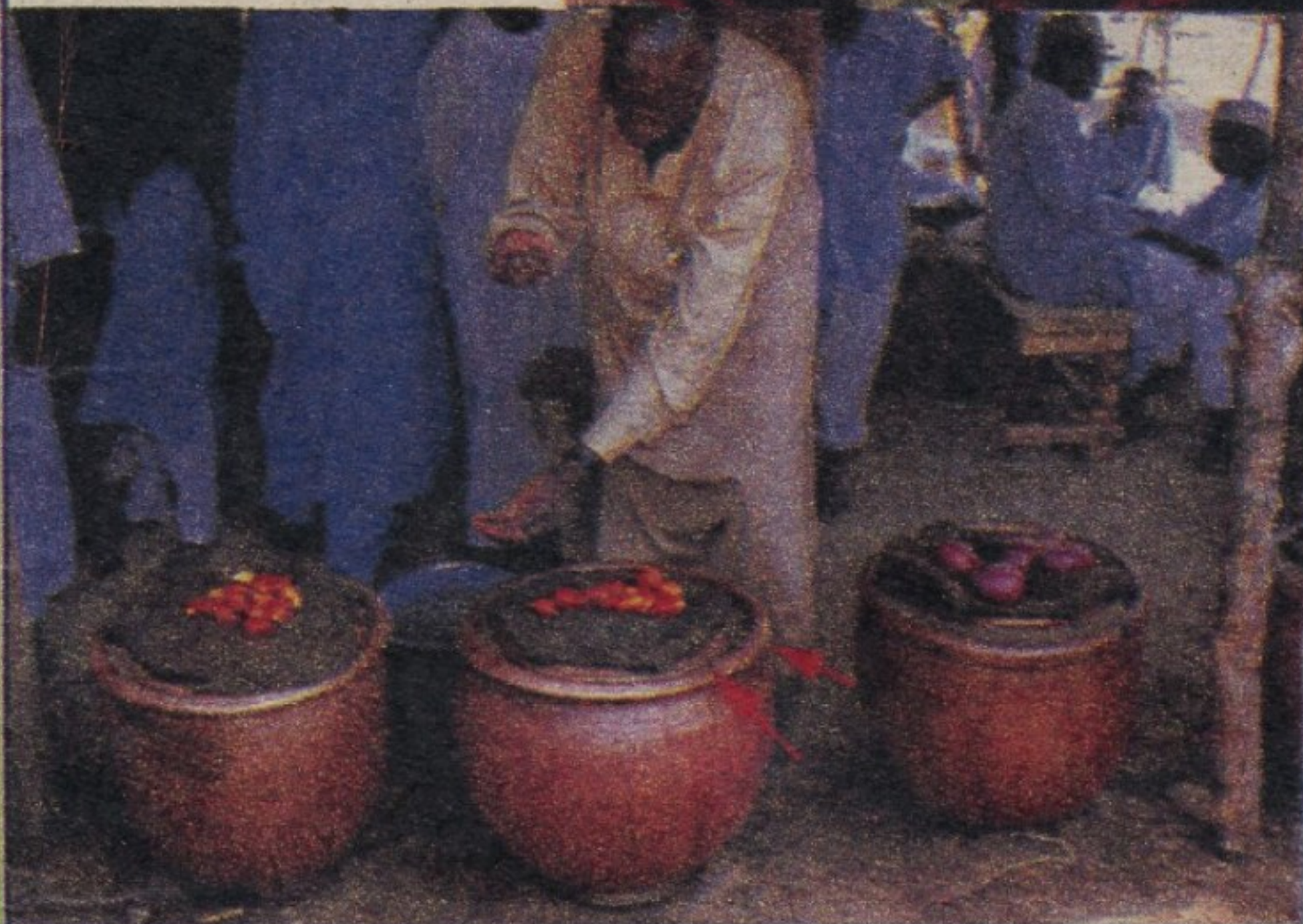
Не штити свака одећа од јаког сунца и опекотина: светле, прозрачне кошуље и блузе, какве у летње доба најрадије носимо, у знатној мери пропуштају штетне ултраљубичасте зраке који, поред других оштећења, могу да проузрокују и рак коже.

Немачка фирма „Фрош“ произвела је и изнела на тржиште нарочит прашак: у току прања он прожима тканину средством које штити од ултраљубичастих зрака под условом да ткање није сувише ретко. Захваљујући једном деривату додатом прашку за прање, ултраљубичасти зраци који падну на провидну тканину претварају се у безопасну светлост. Са сваким прањем повећава се степен заштите од сунца тако да после петог прања постигнута заштита одговара креми или млеку за сунчање чији је заштитни фактор 20 ■

Лево: ултраљубичасти зраци продиру кроз лаку и светлу летњу одећу и оштећују кожу. Десно: нарочити прашак за прање рубља зауставља ултраљубичасти „убицу“ који може да изазове рак коже

ФРИЖИДЕР ОД ГЛИНЕ

Ови глинени судови имају двоструке зидове. У међупростору налази се влажан песак који мора редовно да се кваси како би вода из њега стално испаравала и хладила ваздух. На овај начин и вода може да се хлади.

Поврће које четири седмице остаје свеже – то је незамишљиво у полупустињској клими на северу Нигерије. Однедавно становници ових области могу да свеже убрано поврће сачувају и по највећим врућинама захваљујући јединственом начину хлађења који је пронашао учитељ Мохамед Бах Аба. Потребна су два велика глинена суда, од којих се мањи ставља у већи. Простор између њих испуњен је мокрим песком, а вода из њега испарава при врху „фрижидера“ где пролази сув ваздух. Приликом испаравања зидови посуда се хладе и

то у толикој мери да се у унутрашњем суду температура снижава за знатан број Целзијусових степени. Овај једноставан и бесплатан фрижидер ускоро ће за чување плодова користити више хиљада сеоских домаћинстава.

Афрички народи имају вишеструку корист од овог проналаска: заразне болести већ су у знатном опадању, приходи сељака су већи а жене више неће морати да воће и поврће свакодневно односе на пијаци оближњих градова јер већ идућег дана не би били за употребу ■

КРАЉЕВСТВО ПОД ЗЕМЉОМ

Најзад је откривен узрочник изумирања у Националном парку „Малер“ у савезној америчкој држави Орегон. То није загађен ваздух, како се доскора мислило, већ гљива медањача (*Armillaria mellea*). Њена подземна мрежа – мицелијум – продире у тло неколико метара дубоко, а шири се на површини већој од 1200 фудбалских игралишта. Милиметар дебеле подземне нити ове гљиве продиру преко корења у дрвеће и одузимају му воду и шећер. Ако дрво не успе да се одбрани од уљеза, паразит напредује према његовом врху остављајући између коре и дебла белу слуз – знак скорог умирања дрвета.

И поред своје способности да се незадрживо шири, „напасник“ се не може видети сем по веома влажном времену када из земље израстају његова расплодна тела, мале златасте печурке. Како на сувом северозападу нема других гљива исте врсте, медањача се неометано и неограничено шири и просторно и временски ■

Нити једне гљиве медањаче граде у земљи километарски дугачке и широке мреже

Само на влажном шумском тлу појаве се с времена на време мале златасте печурке које су, у ствари, расплодна тела

ЕНИГМАТИКА

ЛАВИРИНТ

Крените од старта и покушајте да изађете. Излази су на свакој од страна, али је само један прави.

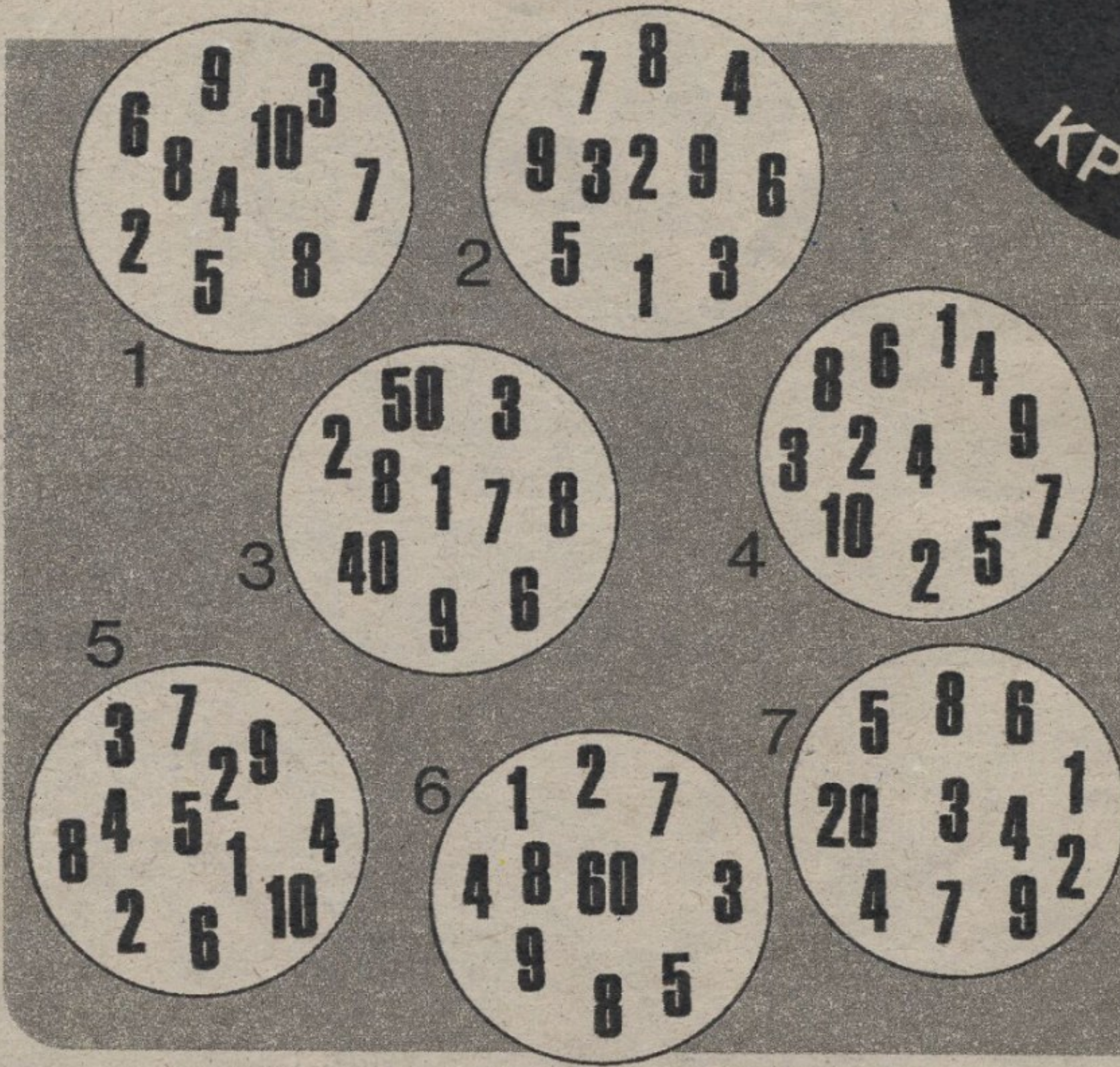
МОЗГАЛИЦА

6, 8, 3, 7, 8 –
змија отровница
1, 5, 4, 5, 1 –
врста цвета
7, 3, 2, 6, 5 –
врста ударца у боксу
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 –
европска држава

Решења
на страни
49

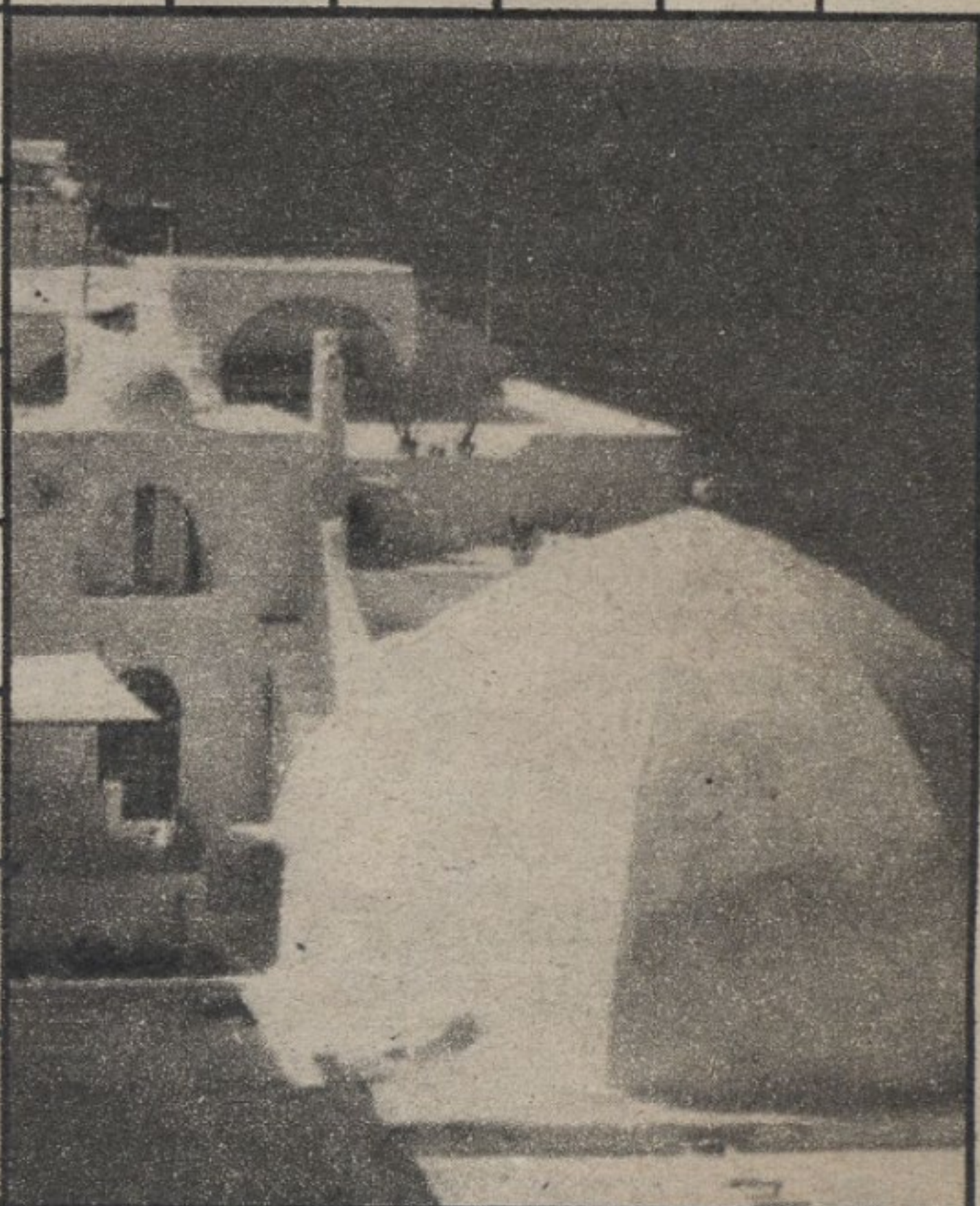
КРУГОВИ

У којим
круговима
је
збир
бројева
исти?

СКАНДИНАВКА

НАЗНАЧЕ ОСТРВО ИЗ ГРУПЕ КИКЛАДА У ЕГЕЈ- СКОМ МОРУ (СЛИКА)	ОПАЈ КОЈИ ЈЕ САМ НЕШТО НАУЧНО	СОГРА- ТОВ ТУЖИЛАЦ	НЕУТРОН	ОСТРВО У ЕГЕЈ- СКОМ МОРУ	СНАБДЕВА- ТИ ОДЕЖОМ, ОБЛАЧНИМ РЕКОМ	ОБЛАСТ У НЕМАЧКОЈ	10. И 22. СЛОВО АЗБУКЕ	ЖЕНСКО ИМЕ, НЕУКА	ИСТОК	ГРЧКА ОСТРВА	ВУНА КОЈА РАСТЕ НА ОМЦИ	ТОР ЗА СТОЈУ	ДЕСАНА ОДМИЛА	18. И 11. СЛОВО АЗБУКЕ	ДЕЛОВИ ДАНА
										ОСТРВО У ЕГЕЈ. МОРУ ЗАМЕТАК КРИСТАЛИ					
АНКОНА			КАРТЕ СА НАЈАЧОМ БОЛОМ ВРСТА КОЛАЧА						ОСТРВО У ЕГЕЈ. МОРУ ПРОСА- ЛАЗАК						
КУЊИ АПАРАТ ЗА МЕНАЊЕ							ОСТРВО У ЕГЕЈ. МОРУ КОШАРКАШ ТВРДИ							ТАЛАНД ТОНА	
ТОКСИН						ИСПРА- ВИТИ НАБОРЕ ДОХОДАК ОДНОВЦА									
УГУТВАЈ		ГРАДУ ЈАПАНА ГРАДУ ИТАЛИЈЕ						УРОШЕВАЦ ОСТРВО У ЕГЕЈ. МОРУ							
ГРЧКО ОСТРВО У ЈОНСКОМ МОРУ				СТРИЊА- ЧА ЗА БУДО БОДЛА											
ВЕЛИКО ГРЧКО ОСТРВО (8331km ²)	ВРСТА МЕТАЛА СТЕШУМ								ОБИМ НАМА ИВ- ДУСТРИЈА САТОВА						
ИНСИРА- НОСТ У РАДУ МАШИНЕ					АМЕР ИНСЕКТ СЛИЧАН ПЧЕЛИ		ГЛУМАЦ ДЕМС ЈЕДИНИЦА ЕЛ. ОТПОРА								
НОТА СОЦИЈА- ЦИЈЕ			ОПШТЕ- ПОЗНАТИ 5. И 28. СЛОВО АЗБУКЕ												
ВЕЛИКА АЗЕЈСКА РЕКА (3180km)				ОСТРВО У ЕГЕЈ. МОРУ КЕЛВИН										ОЗНАКА ЗА КАРАТ	
ЗНАК НА КРАЈУ НЕЗАВНЕ РЕПУБЛИКЕ						ФИЗИЧАР ЊУТИ									

ГОСПОДАРИ РАГА IV ДЕО

НАПИСАО СТИВ СКИТС НАЦРТАО ДЕЈВИД ВЕНЦЕЛ

ТААА...

ДОСТА САМ БЕГ
УЧИНИО... АЛИ, ПОШТО
ЗНАМ КОЛИКО ВОЈ-
НИЦИ ЖУДЕ ЗА
БИТКОМ, МОГАО БИ
НЕКО ДА МЕ
УКЛОНИ...

БИО СИ НАМ ВЕ-
РАН, СТРАНИЦЕ! ЈА, КАО
КРАЉ, ПОЗИВАМ
ТЕ ДА НАМ СЕ
ПРИДРУЖИШ!

АЛИ, ВЕ-
ЛИЧАСТ-
ВО, ЈА НЕ
ЖЕЛИМ...

ДО ЗАВОЛА!
КО ЈЕ ОНО?

АХА! ЕВО
ИЗБОРА
СВИХ МОЏИХ
МУКА!

ЗАКЛЕО
САМ СЕ,
ДВЕЈНЕ, ДА
БУТИ СКИ-
НУТИ ГЛАВУ
СА МАЛЕЦ-
КОГ ТЕ-
ЛА...

НЕ, БЕРТ-
РАНЕ! ЗАР НЕ
ВИДИШ ШТА ЈЕ
СВЕ УЧИНИО?

ПОМОГАО
НАМ ЈЕ БЕЗ
ИКАКВЕ НА-
ДОКНАДЕ
И...

ГЛЕДАЈ-
ТЕ! ОН НЕ-
СТАЈЕ!

ХУЗ!

1

ШТА МИ
СЕ ТО ДО-
ГАЂА?

СВИ СУ НЕ-
СТАЛИ! КАО
ДА САЊАМ...
НЕ МОГУ...

ДОБИ МИ
ТРОЛЕ!

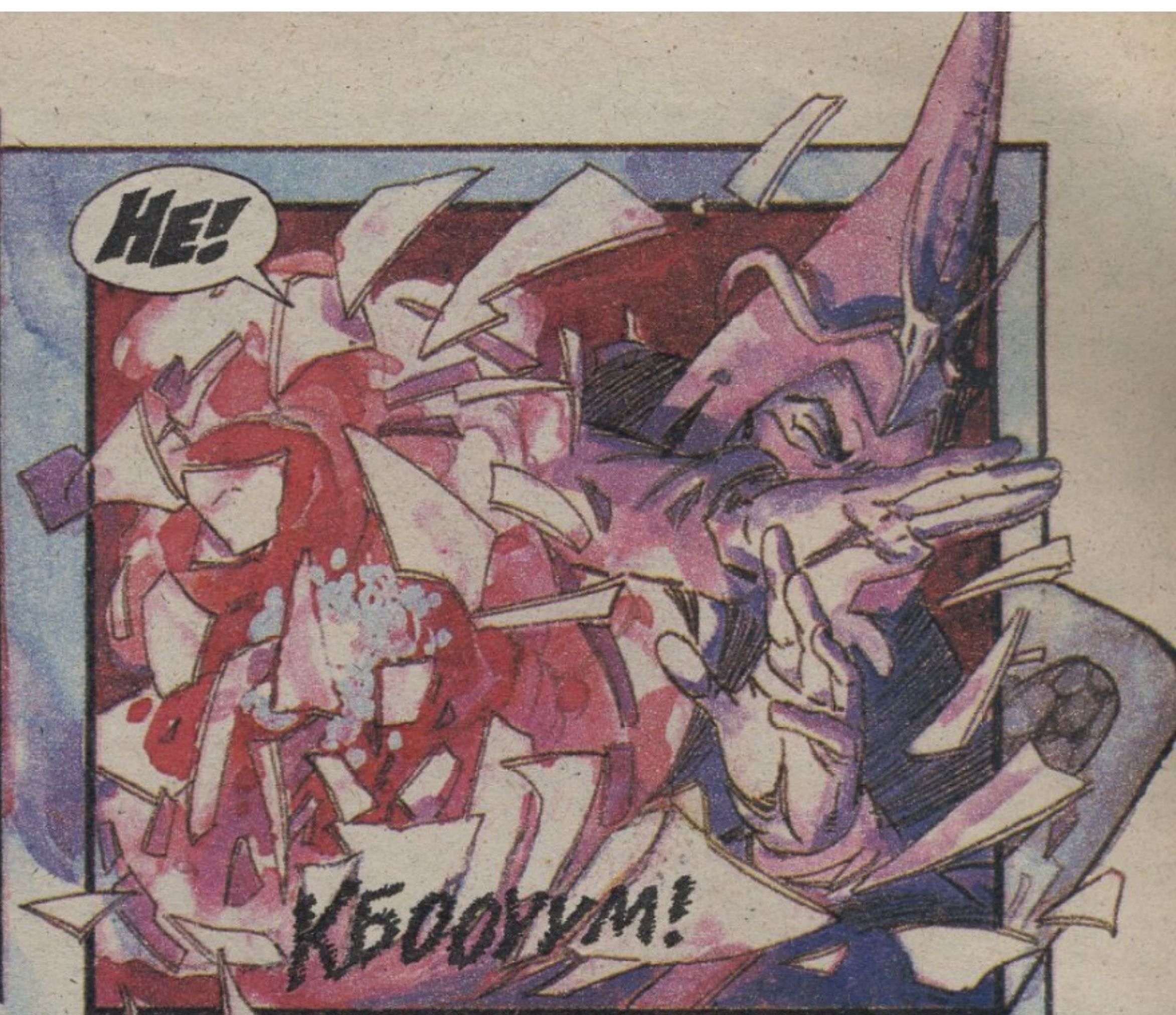
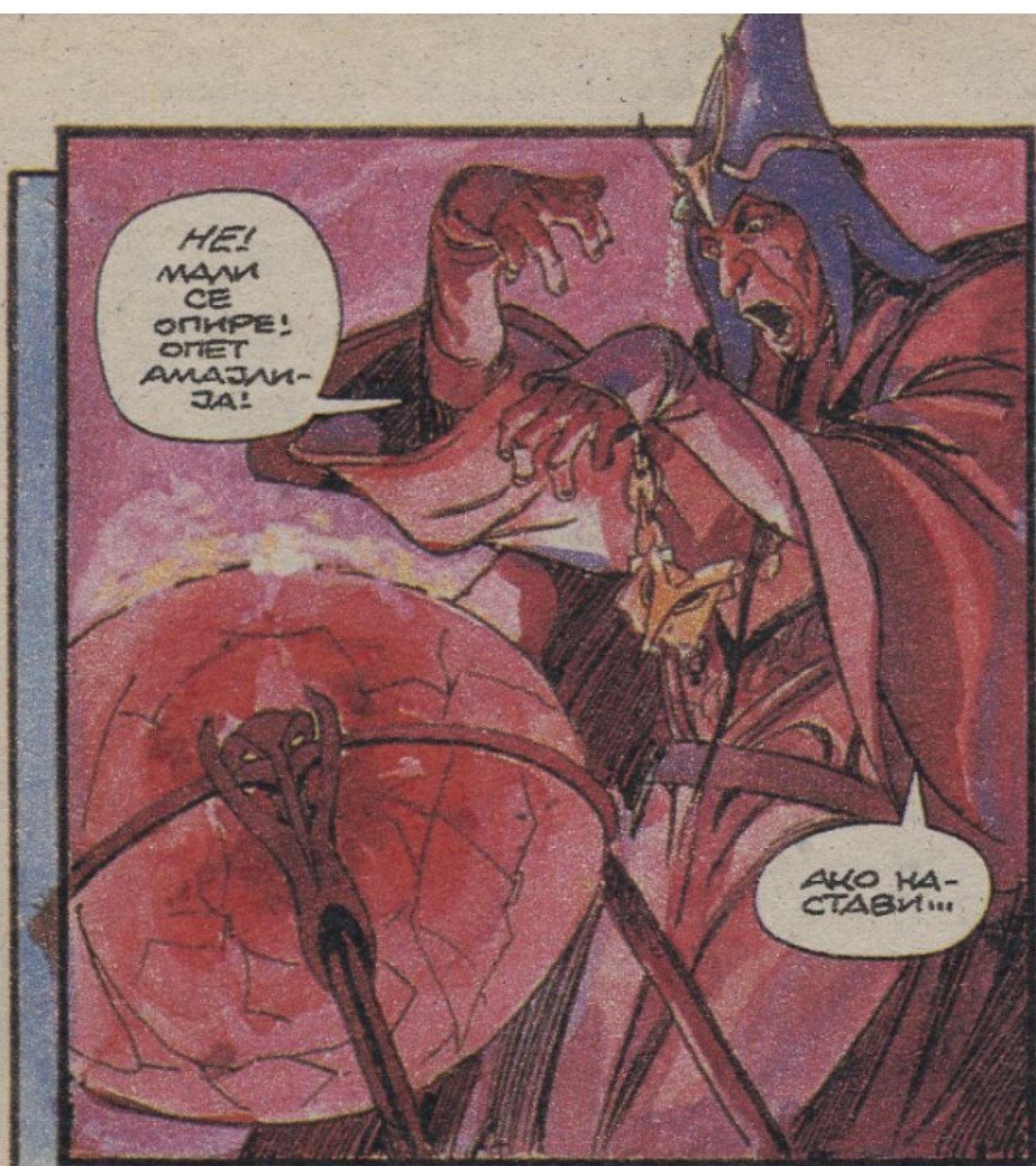
ДОБИ
ДА ТИ
ЈА
ПОКА-
ЖЕМ!

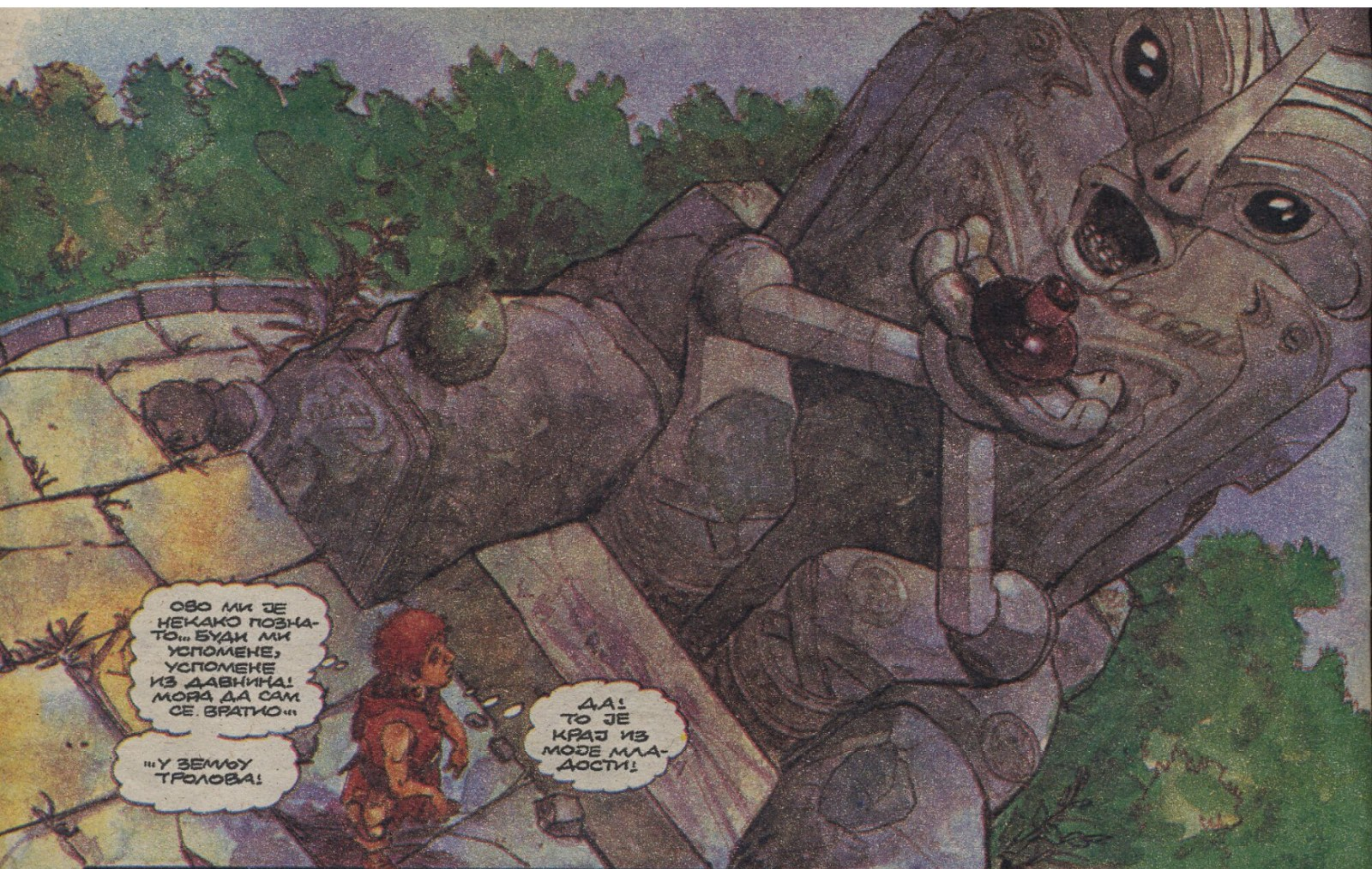

ПРВИ ПУТ САМ СЕ
СТВАРНО УПЛАШИО!

АМАЗИЈА!
СПАСИ МЕ!
СПАСИ
МЕ!

КУБ-ЦУ-ЈУМ!

ОВО МИ ЈЕ
НЕКАКО ПОЗНА-
ТО... БУДИ МИ
УСПОМЕНЕ,
УСПОМЕНЕ
ИЗ ДАВНИНА!
МОРА ДА САМ
СЕ ВРАТИО..."

"У ЗЕМЉУ
ТРОЛОВА!"

ДА!
ТО ЈЕ
КРАЈ ИЗ
МОЈЕ МЛА-
ДОСТИ!

ИПАК,
НЕ СВИЂА
МИ СЕ!
РОДИТЕЉИ
СУ МЕ ПО-
ВЕЛИ ОДАВ-
ДЕ..."

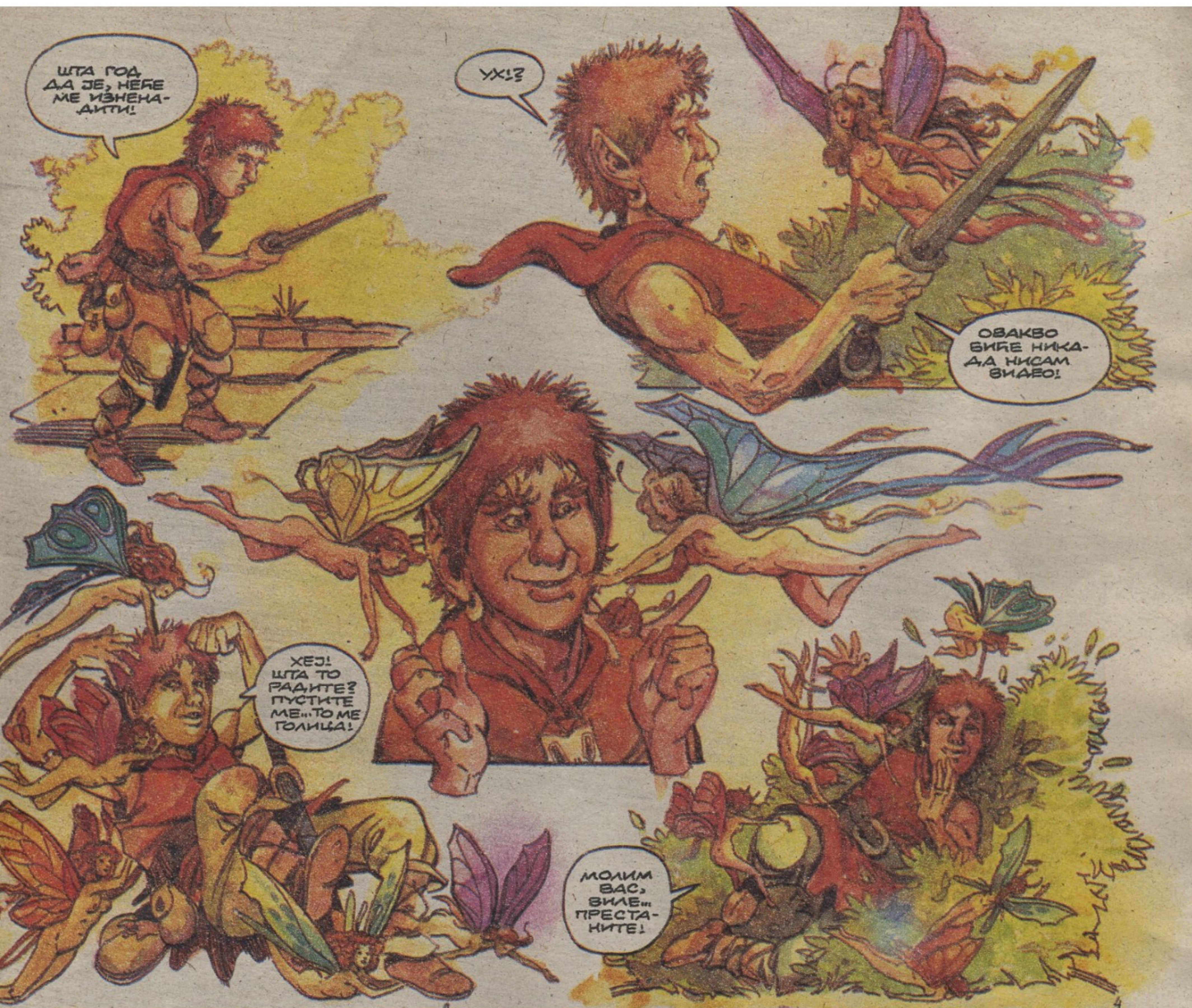
"ПРИЧАЛИ
СУ МИ ЈЕЗИ-
ВЕ ПРИЧЕ О
ОВОМ МЕСТУ
ДА НЕ
ТРЕБА
НИКАД
ДА СЕ..."

"ВРАТИМ!"

НИ САМ
САМ!

НЕШТО СЕ
ПОМЕРА
У ГРМЉУ!
БЕДА МЕ!

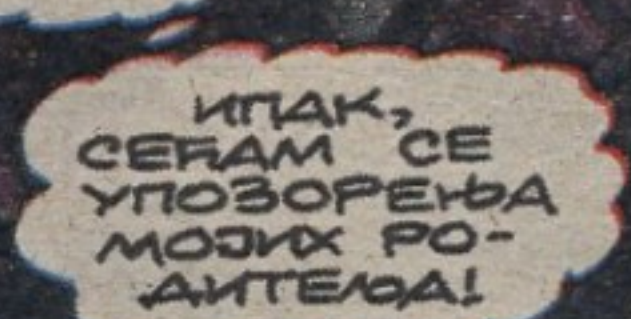
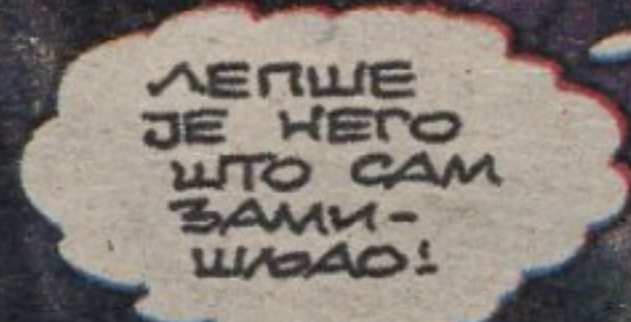
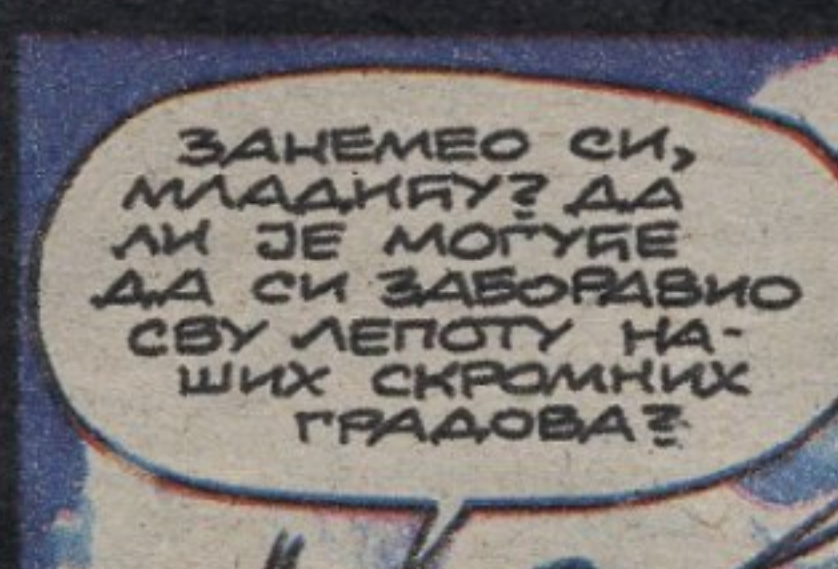
ПРЕКИНИ
СТИМ ГЛУПО-
СТИМА! МИ, ВЛА-
ДАРИ ОВОГ
СВЕТА, НЕЋЕМО
СЕ МЕЂУСОБНО
ТУБИ!

ВИДЕО СИ
НАШУ СВЕТИ-
ЊУ, АЛИ ТИ СИ
ЈЕДАН
ОД НАС!
ОВО ЈЕ
ДЕЛО СВЕ-
ВИШЊЕГ!

ДОГОВО-
РИЋЕМО СЕ!

НЕ НАУДИ
УМБЕЗУ! ОН
ЈЕ ЈЕДАН
ОД НАС!

НЕКА
БУДЕ
ТАКО!

АКО ЈЕ
ЈЕДНА МИ-
ХОВА
ПРИМА
ИСТИНИТА...

ХАЈДЕ,
УПОЗНАЈ
ОСТАЛЕ!
ОСЕЋАЈ СЕ
КАО КОД
КУЋЕ!

МАЛО СИ
НЕПО-
ВЕРЉИВ!

ОВАЈ
НАРОД НЕ
ЛИЧИ МНОГО
НА ОНЕ
ВОЈНИКЕ! ОВИ
ИЗГЛЕДАЈУ
ПРИЈАТЕЉ-
СКИ!

УМОРАН
СИ ОД
ДРУГ
ПУТА!

"А КАО И
СВИ ГОСТИ, И ТИ
БЕШ КОД
МЕНЕ У КРА-
ЉЕВСКИ ДВО-
РАЦ!

ОХО! ПРЕДО-
СЕЊАМ ДА ЈЕ
ОВО МЕСТО НА
КОМЕ ЧАРОЛИЈА
НЕСТАЈЕ... БАР АКО
ЈЕ ОВАЈ КРАЉ
КАО И СВИ ОСТА-
ЛИ НА СВЕТУ!

НЕ ЛИЧИ
НИ НА ЈЕДАН
ЗАМАК У КОМ
САМ ВЕЋ БИО!
КАО ДА ХОЋЕ
ДА ЗАСЕНЕ
ПРОСТОТУ...

ПРИЧАЈ
МИ О
ДВОРЦУ...
ТАКО ЈЕ
НЕОБИ-
ЧАН!

ЧУГЕШ,
СВЕ У
СВОЈЕ
ВРЕМЕ!

АЛИ, ЈА
БИХ ВО-
ЛЕО ДА
ЗНАМ
КАКО СИ
ДОШЕО У
НАШЕ СВЕ-
ТИИШТЕ И
КАКВИМ
ТО МОЋИ-
МА РАСПО-
ЛАЖЕШ!

У ЦЕЛОМ
ЗАМКУ САМО
ДВА ВОЈНИКА!
А ТО ШТО ОНИ
ЧУВАЈУ, ИЗГЛЕДА
ДА ЈЕ ВАЖНО?

ВЕОМА
ВАЖНО!

ТИ СЕ ЗА
ТО НЕ БРИНИ!
СИГУРНО СИ
ГЛАДАН...

НЕ
МУНИ
МЕ
СТОМАК,
НЕГО САМ
УМОРАН!

БАШ
МИ СЕ
СПАВА!

ДОБРО,
НАСТАВИЋЕМО
ПРИЧУ СУТРА!

УВЕЧЕ...

ОВИ ТРО-
ЛОВИ МЕ
СМАТРАЈУ
КРАЉЕМ!
ДА САМ ДРУГА-
ЧИЈИ, ВЕРОВА-
ТНО БИХ ОВДЕ
ОСТАО ЗА-
УВЕК...

...АЛИ МО-
ЖДА ЈЕ МОЈ
БОРАВАК МЕ-
ЂУ њИМА
ИПАК
ЧИСТА СЛУ-
ЧАЈНОСТ!

АКО ЈЕ
ОНО СКРО-
ВИШТЕ КО-
ЈЕ ЧУВАЈУ
ВОЈНИЦИ
ВАЖНО,
Онда
МОРА
ДА...

...ВРЕДИ
МНОГО!
ТО МОЖЕ
ДА МИ
НАПУНИ
ЏЕПОВЕ!

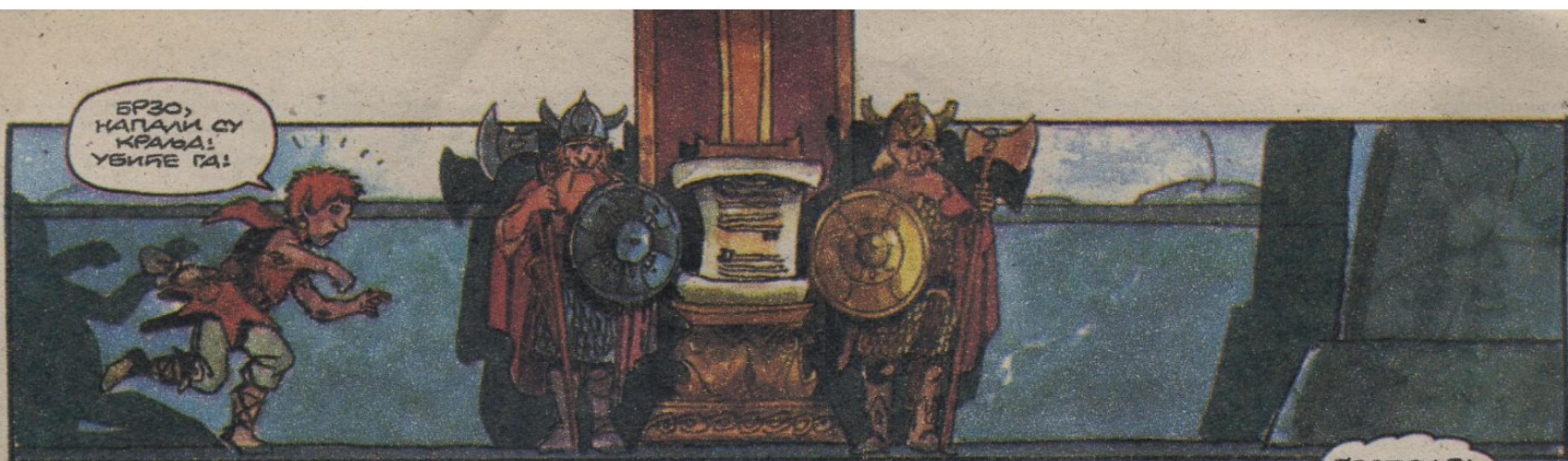
БОЈЕ ДА
ЈОШ МАЛО
САЧЕКАМ
И ОДСПАВАМ!
ПРИДАЋЕ
МИ!

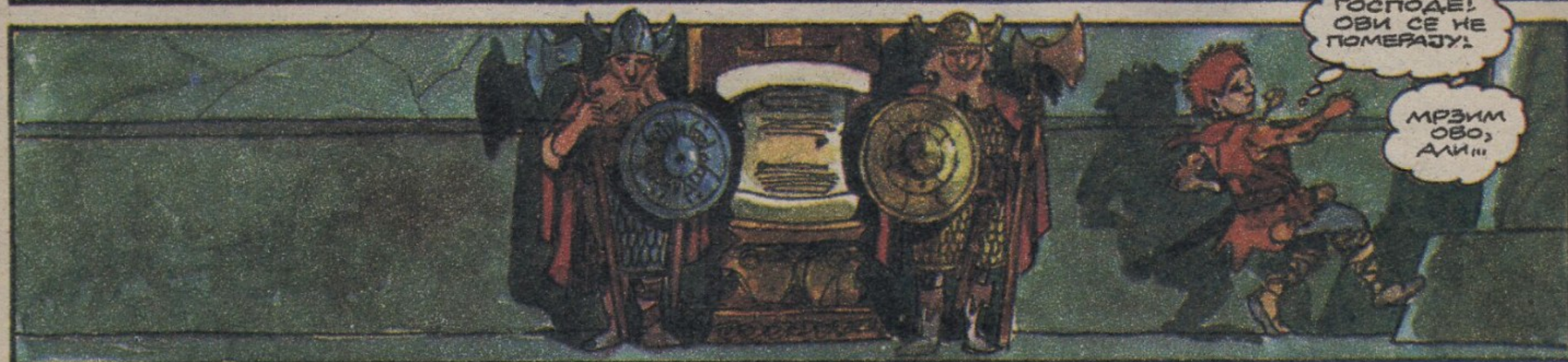
САТ ПРЕ
ОВИТАЊА...

СТРАЖА
ЈЕ ЈОШ
ТУ! КАО ДА
НИКАД НЕ
СПАВАЈУ...

ХМ...
САД ЈЕ
ПРАВА
ПРИЛИ-
КА!

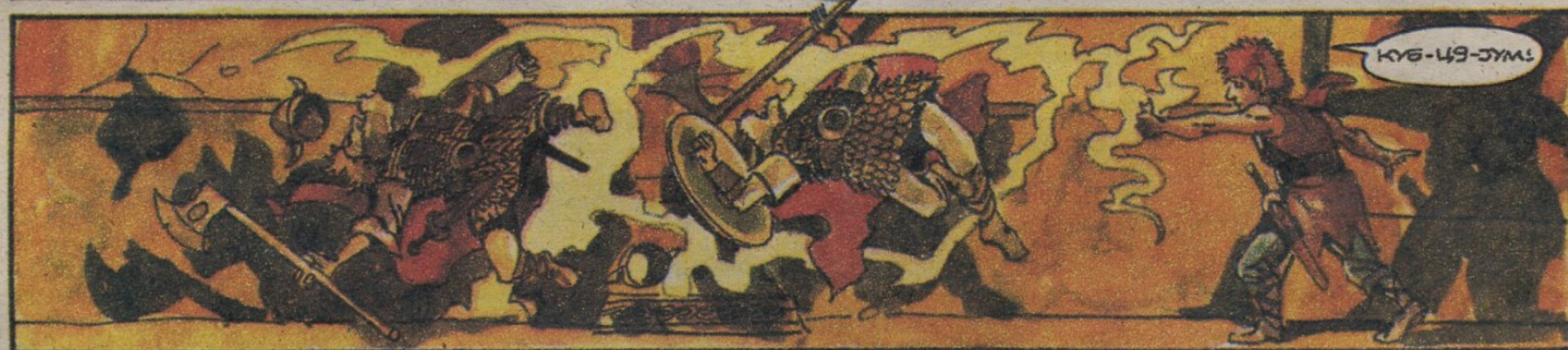

БРЗО,
НАПАЛИ СУ
КРАВАД!
УБИЈЕ ГА!

ГОСПОДЕ!
ОВИ СЕ НЕ
ПОМЕРАЈУ!

МРЗИМ
ОВО,
АЛИ...

КУБ-ЦУ-ДУМ!

НЕ РАЗУМЕМ
НИ РЕЧ ОД ОВО-
ГА, АЛИ ТО И
НИЈЕ
ВАЖНО!

ВАЖНО
ЈЕ ДА
ЈА ЗВРИ-
ШЕМ ПРЕ
НЕГО ШТО
СЕ НЕКО
ПОЈАВИ!

ДОСТА ЈЕ
БИЛО, БЕДНИ
ИЗДАЈНИЧЕ!

ОХ!

УЧИНИО МИ
СЕ ДА СИ СУВИ-
ШЕ НЕРВОЗАН ДА
БИ ЦЕЛУ НОЈ ПРЕ-
СПАВАО! ИЗГЛЕДА
ДА СИ ЗАРАЖЕН
ЛОХАСКОМ ПО-
ХЛЕПОМ!

ТРЕБАЛО
ЈЕ ДА ПУСТИМ
ДА ТЕ
УБИЈУ!

НЕ
УЗБУЂУЈ СЕ,
ДЕДИЦЕ! ИАКО
ОВО НИШТА НЕ
РАЗУМЕМ, КА-
КВЕ КОРИСТИ
ИМА ОД ТИХ
НАШИХ ПРИЧА
ИЗ ДАВНИ-
НА?

ТИ ТО ЧИТАШ?
ДО ДАНАС САМ
ЈА БИО ЈЕДИ-
НИ КОЈИ ЈЕ
ТО МОГАО!

НЕ
РАЗУМЕМ
БАШ СВЕ,
АЛИ НЕШТО
САМ СХВА-
ТИО!

НИЈЕ
БИТНО КОЛИ-
КО СИ УСПЕО
ДА ПРО-
ЧИТАШ...
ВАЖНО ЈЕ
ДА СИ КО-
НАЧНО
СТИГАО!

СЛУ-
ШАЈ,
ДЕДИ-
ЦЕ, ЈА
САМ
НИКО И
НИШТА...
САМО
ТРОЛ!

МОЛИМ
ТЕ, ОПРОСТИ
ЗА ОКО
МАЛОПРЕ!
НИСАМ
ЗНАО!

АКО ТИ
СЕ БАШ
КЛЕЧИ, МЕНИ
БЕ ТО ОЛА-
КШАТИ
БЕКСТВО...

СТАРИ ТРОЛ
ГА ЈЕ УЗЕО
ПОД РУКУ...

О, НЕ,
ГОСПОДА-
РУ! САСЛУ-
ШАЈ МЕ!

„И УСКОРО СУ
СЕ НАШАЛИ
У СТАРЧЕВОЈ
СОБИ“

ДА СИ
МОГАО СВЕ
ДА ПРОЧИТАШ,
ВИДЕО БИ ДА
ТО НИЈЕ САМО
ПОВЕСТ ВЕЈ И
ПРОРОЧАЈСТВО...

„И ДА
ПО ЊЕМУ
ТИ ИГРАШ
ГЛАВНУ
УЛОГУ!“

Ј... ЈА?

ДА... ТВОЈИ
РОДИТЕЉИ, ЗНАЈУ
БИ КАКВА ТЕ
СУДБИНА
ЧЕКА...

„ПОБЕГИ СУ
У ТУБИНУ МИ-
СЛЕДИ ДА
БЕ ТЕ ТАКО
СКЛОНИТИ ОД
ПРОРОЧАЈСТВА!“

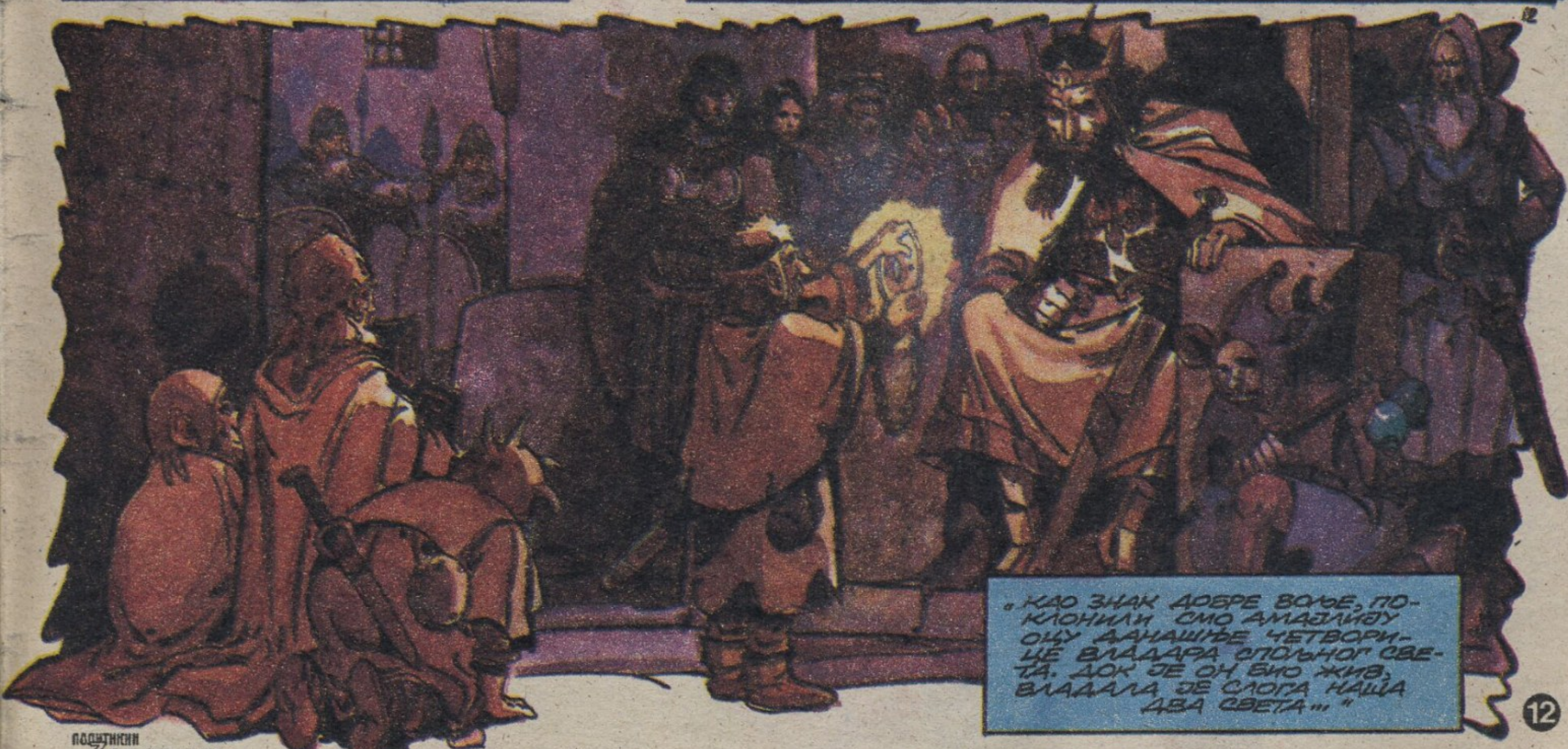
ДОК МИ ОВДЕ ПРИЧАМО, ВОЈСКЕ КРАЉЕВА ФИЛИПА, ДОМИНИКА И РЕСТИВА НАСТУПАЈУ ПРЕМА МАРКУСОВОЈ!!!

"ДО ОД-СУДНОГ БОЖА КОЈИ ЋЕ ИМ СВИМА ДОНЕТИ СМРТ!"

АМАЈИЗА КОЈУ НОСИШ ДЕО ЈЕ ПОКЛОНА НАС, ВЛАДАЛАЦА СТАРОГ СВЕТА, ПОД ДОБРИМ КРАЉЕМ АЛЕКСОРОМ!

ОВО ЈЕ САМО ЧЕТВРТИНА АМАЈИЗЕ! ЈАСНО ТИ ЈЕ КАКВУ ИМА МОЋ КАД СЕ СКЛОПИ У ЦЕЛИНУ!

"КАО ЗНАК ДОБРЕ ВОЈНЕ, ПОКЛОНИЛИ СМО АМАЈИЗУ ОКУ ДАНАШЊЕ ЧЕТВОРИЦЕ ВЛАДАРА СЛОЈНОГ СВЕТА. ДОК ЈЕ ОН БИО ЖИВ, ВЛАДАЛА ЈЕ СЛОЈА НАША ДЕВА СВЕТА!!!"

ПРИПРЕМА
ЈОВА
РАДОВАНОВИЋ

ИЛУСТРОВАО
ДОБРОСАВ
БОБ
ЖИВКОВИЋ

ОД САМОГ ПОЧЕТКА

Како је настао и шта тачно значи израз „ab ovo“?

ТИЈАНА
Смедерево

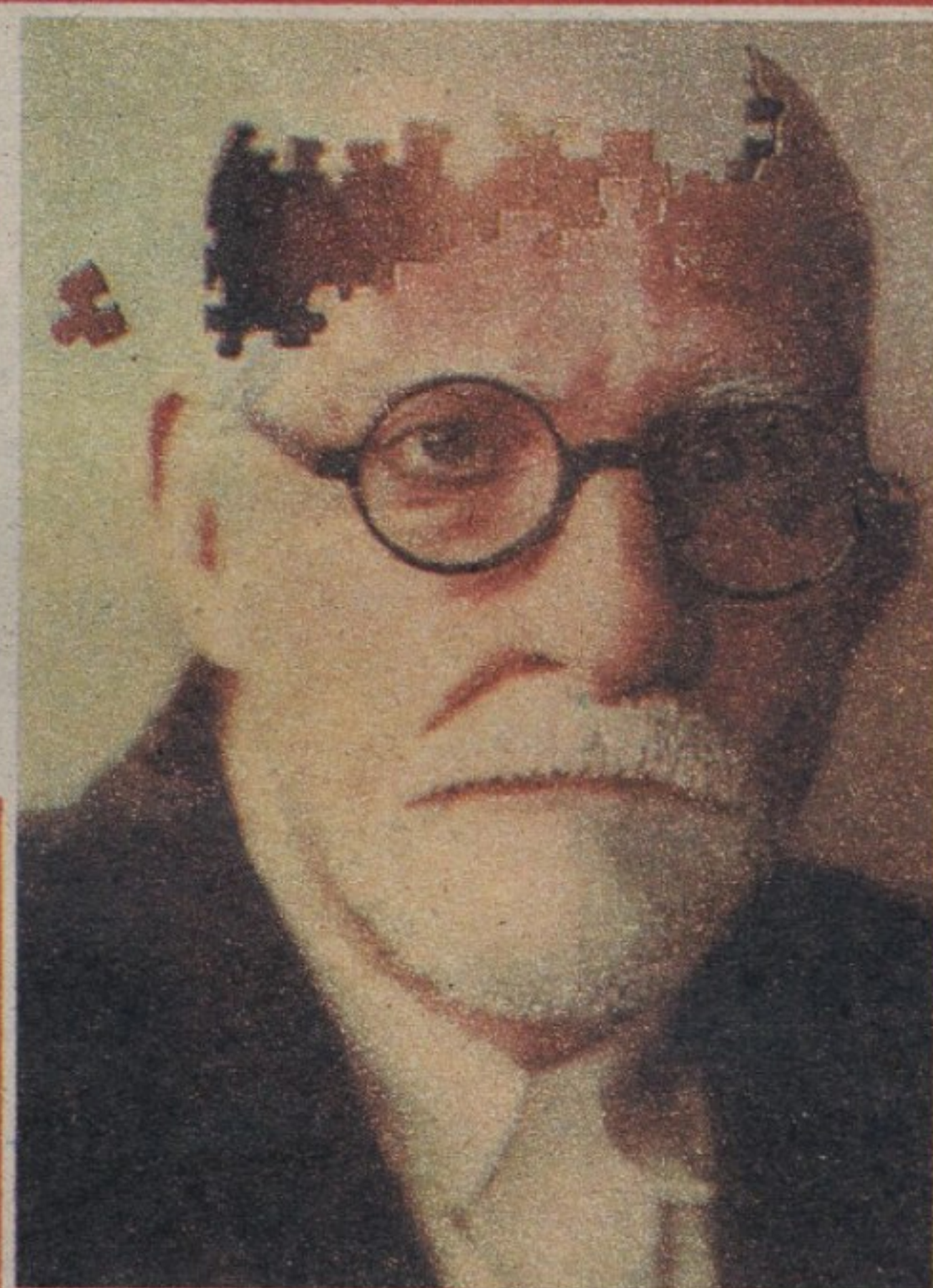
Тај израз (латински ab ovo – од јајета) најчешће се користи да би се рекло како неко прича од самог почетка, веома опширно. Први га је употребио познати римски песник Хорације Флак (65–8. п. н. е.) у свом делу De arte poetica („О песничкој уметности“). Ту хвали Хомера што причу о Тројанском рату, у „Илијади“, није почео од јајета из кога је, по грчком миту, рођена Леда, мајка лепе Јелене која је изазвала рат Тројанаца и Данајаца ■

ПОСЛЕДЊЕ ОЧЕВО ПИСМО

Молим вас да ми одговорите шта је то предосећање.

АНА РАЈИЋ
Нови Београд

Под предосећањем се подразумева изненадно предвиђање неког догађаја. Најчешће је реч о слутњи да ће се догодити нешто непријатно.

Отац психоанализе Сигмунд Фројд писао је да се њему никад ниједан предосећај није остварио, па је занемаривао такве појаве. Истраживања су, међутим, показала да предосећање настаје на основу несвесно примљених обавештења која се претворе у наслућивање неког догађаја или суморне мисли.

Један немачки неуропсихијатар објаснио је то на свом примеру. Пошто је прочитао писмо које је добио од оца, помислио је: „Ово ми је последње његово писмо.“ Али, ту мисао брзо је одагнао и ставио писмо у фиоку зато што му отац ништа лоше није писао.

Недељу дана касније добио је телеграм да му је отац умро. Тада је узео писмо и „читао“ га као психијатар. Овога пута схватио је да је његова подсвест, у првом читању, уочила несигурне потезе човека који се не осећа добро, што се у свести претворило у помисао о последњем очевом писму ■

ЉУДИ ГАЗЕЛЕ ИЗ КЕНИЈЕ

Желео бих да сазнам зашто су баш Кенијци најуспешнији дугопругаши на свету.

ЗОРАН ИВАНИЋ
Панчево
четрдесет шест

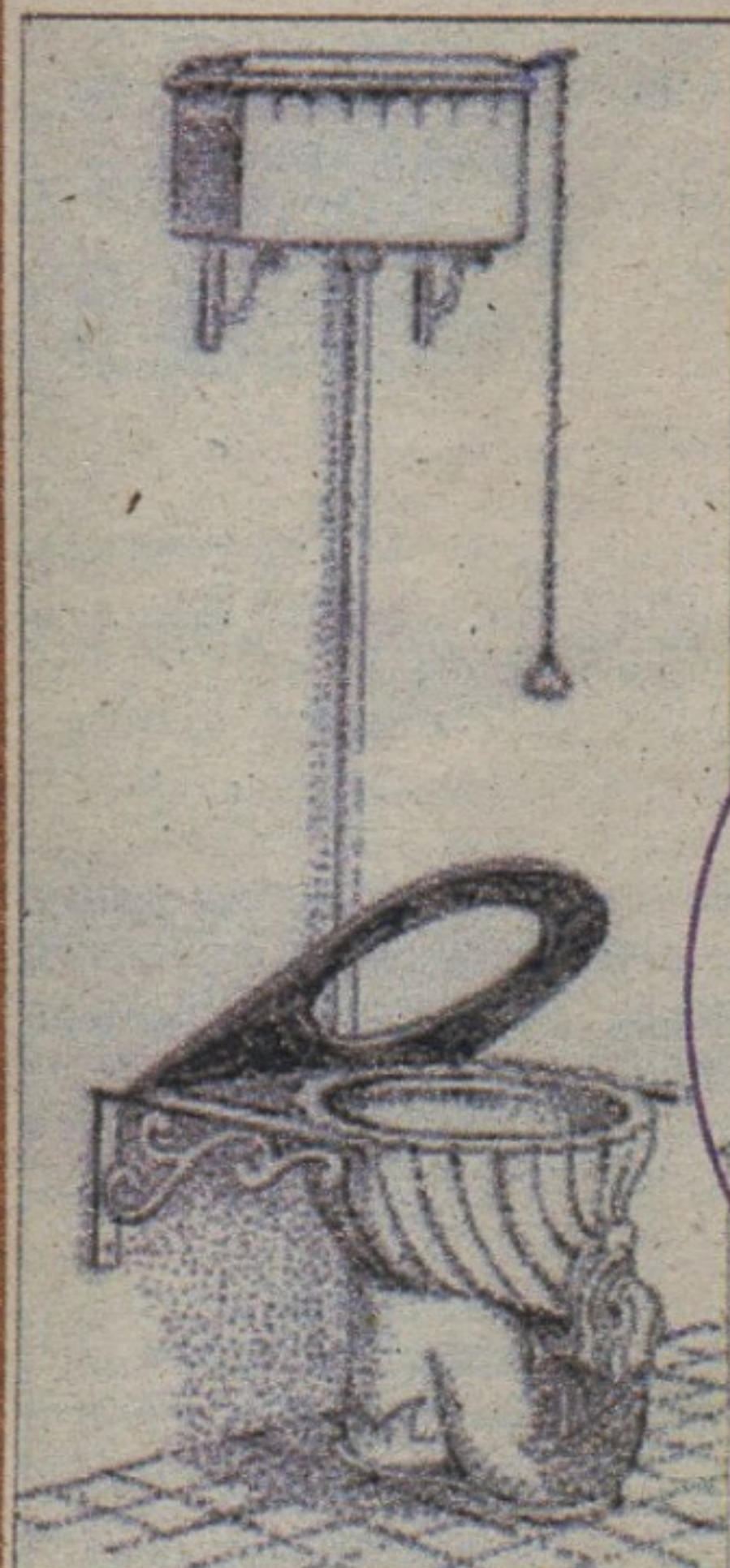

У Кенији, на надморској висини од око 2000 метара, налази се позната Долина газела која је ушла у историју светског спорта по припадницима тамошњег племена Нанди. Из њега су потекли многи славни тркачи на дуге пруге, као што су били Кејно, Роно, Бојт, Јипчо, Бивот и остали. Они и њихови саплеменници су посебне телесне грађе, а трче лако и грациозно, као познате афричке животиње газеле, по којима су и добили назив – људи газеле ■

ПОДАТНИЦИ
ЗАБАВНИК

13. 7. 2001.

БИТКА ЗА ПРВЕНСТВО

Ко је измислио водокотлић?

МИЛАН
Београд

На такво питање „Забавник“ је недавно одговорио, али ево још неколико занимљивости о овом изуму.

Многи су хтели да присвоје првенство када је реч о овом неодвојивом делу клозетске шоље. Кинези су, међутим, дали довољно доказа да је то њихов изум, те да први прави водокотлић потиче из 206. године пре нове ере. То је познато. Али, за неку врсту испирача тоалета знали су и становници Крита, у доба процвата критско-микенске културе, 1400 година пре наше ере. Заједнички камени тоалети били су на Криту с времена на време пражњени помоћу цистерни. Занимљив је податак да су поред тих групних клозета увек била језерца с лабудовима, тако да је њихово крештање по-

ништавало и надјачавало остале звуке, будући да су људи седели на клозетима једни до других.

За европског изумитеља модерног водокотлића важио је Томас Крапер, лондонски водоинсталатер који је у 19. веку имао радионицу за израду санитарија. Имати клозет с водокотлићем тада је био прави луксуз. На слици је једна од првих клозетских шоља с водокотлићем из радионице Томаса Крапера ■

СВЕ ЗБОГ РОВАЦА

Молим вас да ми одговорите зашто се баш сом сматра најглупљом рибом.

МИЛАДИН З.
Младеновац

Рибари и ихтиолози (научници који проучавају рибе) до таквог закључка дошли су на основу искуства и разних података о особинама ове велике речне грабљивице. Тако су и једни и други запазили да се сомови нарочито у пролеће понашају некако необично, не баш паметно.

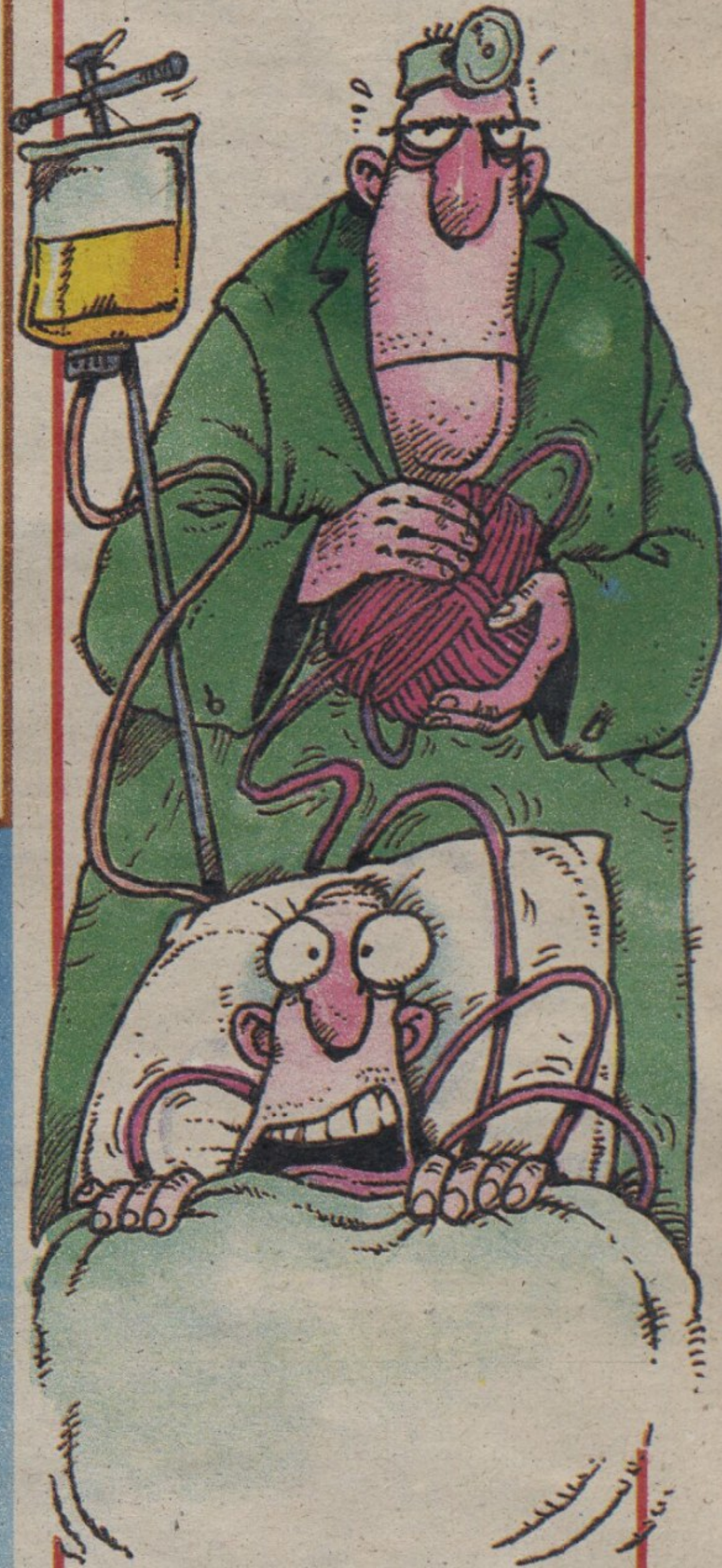
Када у пролеће, у време цветања врба и топола које расту поред великих река, у воду са стабала почну да падају ресе, сомови их халапљиво гутају. Чине то зато што их ресе подсећају на ровце који су њихова омиљена посланица. Међутим, у желуцу риба те ресе превире, настаје алкохол који добро опије сомове. Они тада испливавају из муља на дну и у плићак постају лак плен рибара, па и деце ■

ДВА ПУТА ОКО ЗЕМЉЕ

Занима ме колико су дугачке све вене и артерије у човековом телу.

ДАНИЛО Р.
Панчево

Стручњаци су израчунали да би дужина свих крвних судова у нашем телу (вене, артерије и капилари), када би се повезали заједно, износила око 96.000 километара. Та, на први поглед, невероватна дужина довољна је да се наша планета готово два пута обавије око екватора, где њен обим износи око 40.000 километара ■

АНТОНИЈЕ ПРЕДЊАЧИ

Занима ме ког је
порекла моје име

АНТОНИЈЕ
РАДОИЧИЋ
Обреновац

ШАХНАМЕ

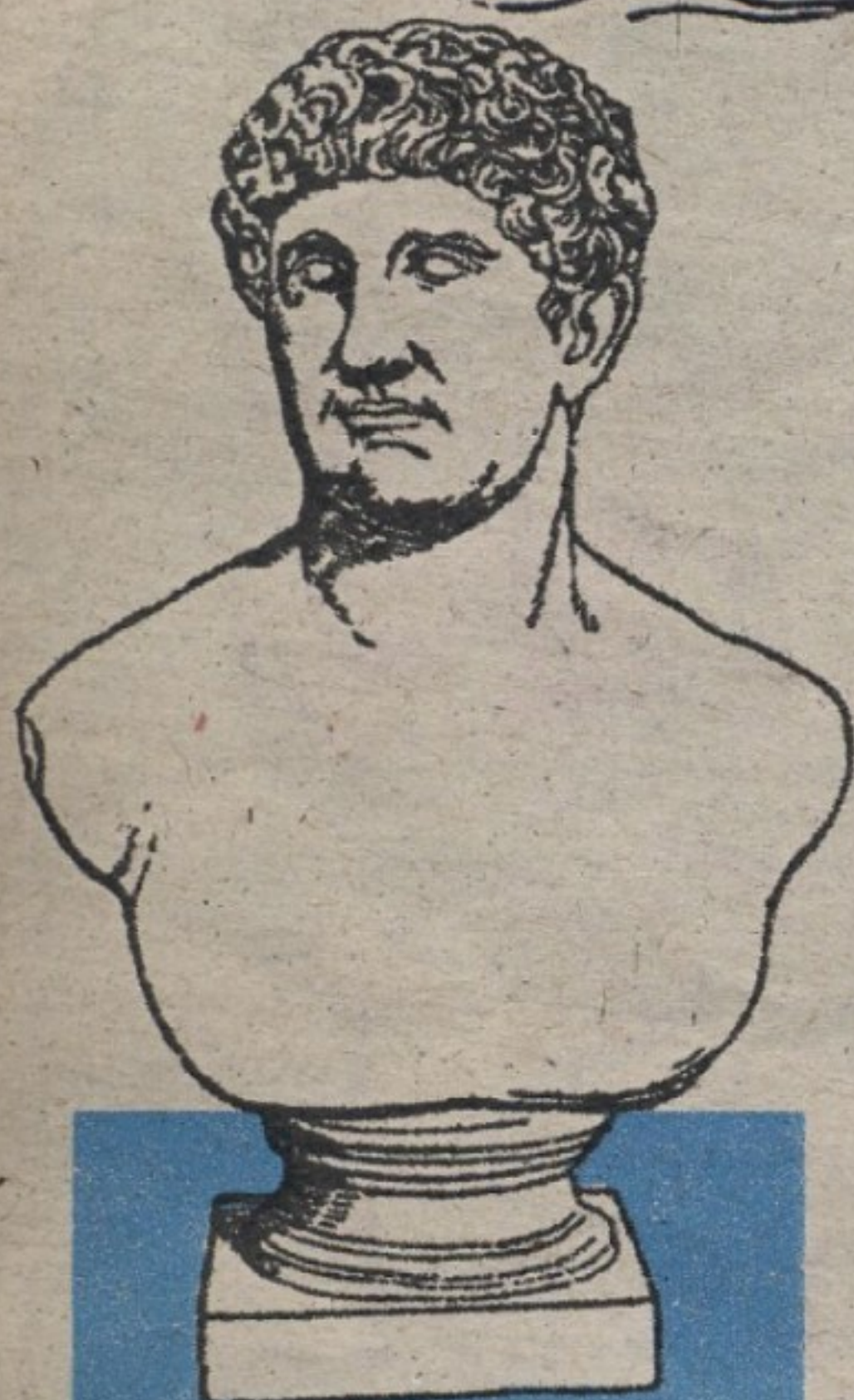

Имам 13 година и у хороскопу сам Вага. Сакупљах постере и сличице и волео бих да се дописујем са вршњацима из целе земље. Од свега, ипак, највише волим шах, па бих вас молио да ми одговорите када је и где настала та игра.

КРИСТИАН ЂУРА
Иве Лоле Рибара 78
Ковачица

Шах је настао у Индији пре око 2000 година. То потврђују бројни староиндијски рукописи у којима се помиње игра „чатарунга“. Овом речи називана је индијска војска која се састојала од слонова, борних кола, коња и пешака. Касније су додати краљ и краљица. На старим индијским гарнитурама од слонове кости види се како су слонови у тој игри имали куле на леђима.

У староиндијским списима ништа не пише о правилима по којима се ова игра играла. Правила шаха први спомиње познати персијски песник Абул Касим Фирдуси који је живео у десетом веку. Он је у свом чувеном епу „Шахнаме“ (Књига краљева), помоћу шаха приказао борбу младих владара Гаве и Тахланда. У глави посвећеној том двобоју пише: „квадратну таблу су направили“. Песник је даље подробно описао партију која је одиграна по правилима доста различитим од данашњих.

ПРЕСТАНАК „ВОЂЕЊА РУКОМ“

Занима ме порекло и право значење речи еманципација.

САНДРА
Земун

Тај израз преузет је из римског права где је означавао формални чин којим старешина породице, *pater familias*, ослобађа, у присуству још једног пуноправног грађанина, свога сина очинске власти (*pater potestas*). Тиме један грађанин, са непотпуним правом (*alieni iuris*), постаје пуноправни члан друштва (*sui iuris*).

Твоје име је латинског порекла и означава онога који је први, предњи, што се раније односило на ратнике у првим борбеним редовима. Најпознатији антички државник и војсковођа тог имена био је Марко Антоније (82-30. пре н. е.).

Овог Цезаровог присталицу Октавијан је поразио у бици код Акцијума (31. године пре наше ере). После тога су Антоније и његова велика љубав египатска краљица Клеопатра извршили самоубиство (Шекспир им је посветио трагедију „Антоније и Клеопатра“).

Од имена Антоније настали су Антон, Анте, Анто, Антал...■

Е-ман-циповати је значило избавити се од нечије руке (manus) као симбола својне и власти. То, заправо, значи престати „бити вођен нечијом руком“ и постати независан.

Ослободилачке идеје и покрети модерног доба – од ренесансе и реформације до буржоаских и социјалистичких револуција, додавали су нова значења основном појму еманципације. Сваки од тих покрета стављао је нагласак на један од облика зависности кога човечанство треба да се ослободи. При томе је увек било речи о ослобађању појединца зависности од неке натприродне, природне или друштвене силе ■

ДОБРОТВОРКА ИЗ БРИТАНИЈЕ

Молим вас да ми одговорите ко је била леди Пеџет по којој се зове моја улица?

ЉИЉА
Београд

Леди Пеџет је у Првом светском рату била шеф мисије Relief фонда (енгл. relief-помоћ) у Скопљу и један од оснивача „Српског релиф фонда“. Као супруга бившег британског посланика у Београду дошла је у Србију 1914. године и потом основала болницу у Скопљу.

Када је следеће године српска војска одступила преко Албаније, леди Пеџет је продужила да ради и

РЕШЕЊА ЛАВИРИНТ

МОЗГАЛИЦА

Порезина (шарпа, порез, кроше) ■

КРУГОВИ

Збир бројева исти је у круговима 4 и 5 ■

СКАНДИНАВКА

Санторини, Родос, АН, адути, Еубеја, миксер, Лимнос, Т, отров, разборати, У, Осака, УР, Крф, татами, антимон, о, квар, А, Дин, ре, ноторни, Инд, Самос, тачка, Исак ■

Енигматске стране припрема
Енигматско друштво
„Ђорђе Натошевић“, Сомбор

Уређује Славко Бован

под бугарском окупацијом. Још неколико месеци лечила је српске рањенике, издавала намирнице гладном становништву, сузбијала епидемију тифуса, склањала избеглице у болницу. Средином фебруара 1916. године њена мисија је напустила Скопље и преко Софије отишла у Лондон ■

на ствар по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

БРОЈ 2579

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“ изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник В.Д. Зефирино Граси

Генерални директор Дарко Рибникар

Оснивач и издавач „ПОЛИТИКА“ А.Д.

Штампа Штампарија Политике А.Д. 11000 Београд, Македонска 29

Заменик главног и одговорног уредника Недељка Сташић

Ликовно графички уредник Душан Глушац

Графички уредник стипенда Горан Војиновић

Редакција
Олга Вукадиновић
Бојана Дожић
Слободанка Делибашић
Мина Илић
Петар Милатовић
Весна Минић
Вито Недељковић
Мирјана Огњановић
Биљана Орловић
Љубомир Патрновић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић
Миленко Тодоровић

Техничка редакција Слободанка Вујић
Зоран Петканић

Секретаријат Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК“
Македонска 29
11001 Београд, П. факс 124

Телефони Секретаријат 3224-471
Редакција 3224-483
Техничка редакција 3226-620
центра 3224-191 и 3225-761
преплата 3228-110

Маркетинг агенција Македонска 31/1, тел. 3220-645

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. 1 1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 156,00 дин. 3 месеца 468,00 дин. 6 месеци 936,00 дин. Преплата на жиро рачун број: 40801-603-2-47280, уз обавезну назнаку: „ПОЛИТИКА“ А.Д. – ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 136 DEM или противвредност осталих валута. Полугодишња/авионом: I група – Европа: 191 DEM. II група – Азија – Африка: 200 DEM. III група – Америка – Аустралија: 215 DEM или противвредност осталих валута.

ПРЕТПЛАТА СЕ ВРШИ ПРЕКО: DEUTSCHE BANK AG, Frankfurt/M, FR Germany, SWIFT: DEUTDEPF, на рачун број: 100935966200. КОМЕРЦИЈАЛНЕ БАНКЕ АД БЕОГРАД, Београд, FR YUGOSLAVIA, SWIFT KOB-VYUBG, BLZ 99900158, А У КОРИСТ „ПОЛИТИКА“ АД, Београд

Као сврха уплате ОБАВЕЗНО навести „преплата на лист“.

Копију уплате обавезно послати на адресу ПОЛИТИКА АД, 11000 Београд, 29 новембра 24/1 Yugoslavia

• Уплате за ОГЛАС на горе наведени рачун, а копију уплате на факс:

++381 11 3226 353 или ++381 11 3249 293

Годишњу претплату на лист не примамо.

Интернет адреса: <http://www.politika.co.yu>

Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

Najsladi je
Nesquik zeka
kada je
u šolji mleka!

Čitanje Zabavnika svakako je sasvim posebna stvar. Ali, treba imati na umu još nešto. Uz pravi časopis ide i pravo piće. Nesquik. Poštovani čitaoci, molimo za pažnju, samo u Zabavniku, pročit ćete odličan recept za slatko i zdravo piće, uz koje je čitanje pravo uživanje.

U šolju sa toplim ili hladnim mlekom sipati dve do tri kašičice Nesquika i dobro promešati. Verovali ili ne, to je to.

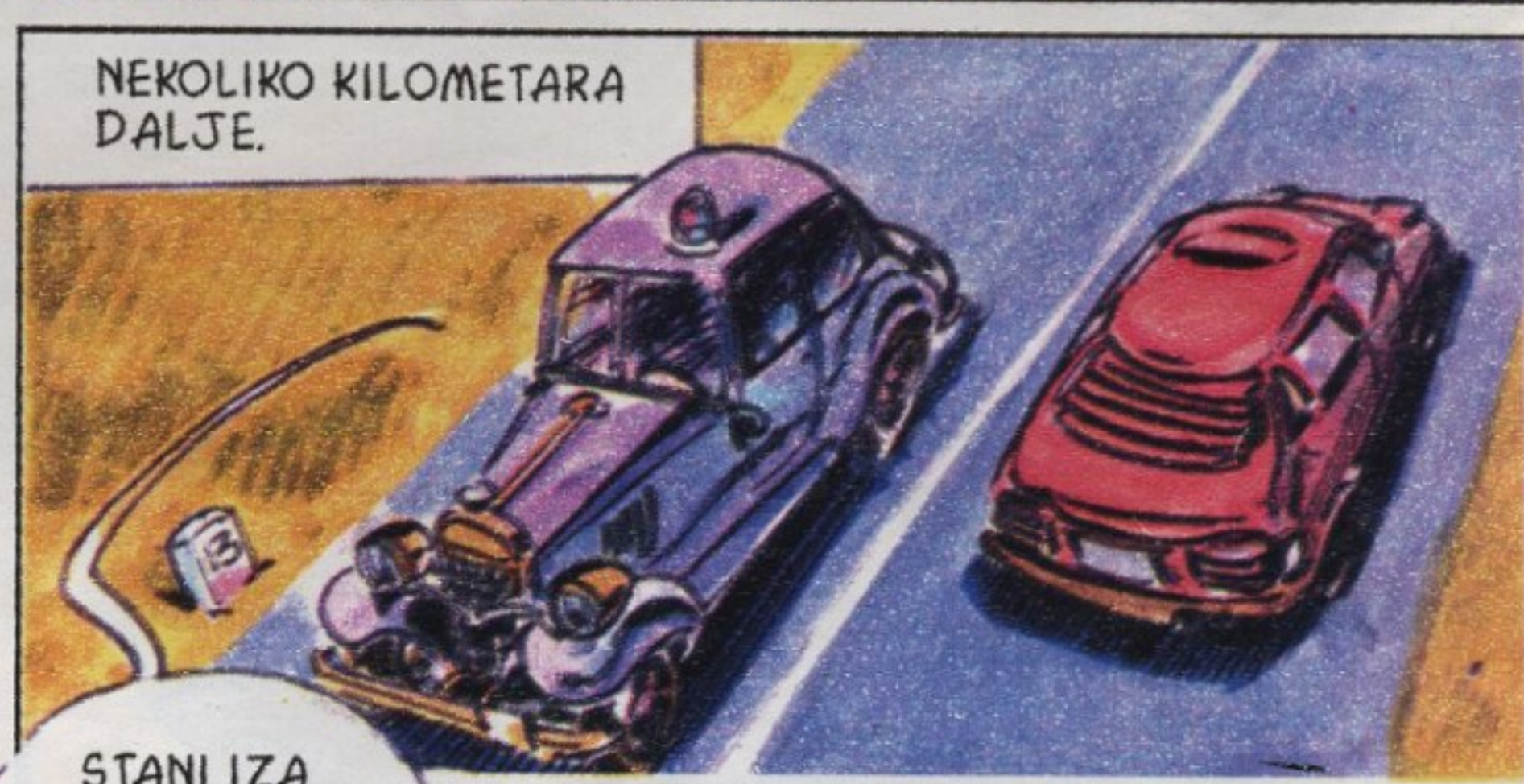
Nestlé.
Nesquik.

neodoljiv ukus čokolade

PUSTOLOVNA

Zemlja čuda

VELIKA PLAKA SLADOLEDA

BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД

GARFIELD

GARFIELD

GARFIELD

